

Fugle i Danmark 2002

Årsrapport over observationer

Redigeret af PETER LANGE

(With a Summary in English: *The Danish Bird Report 2002*)

Meddelelse nr 31 fra Rapportgruppen

Vignetter af Mathias H. Glavind.

Dette er den 26. årsrapport fra Rapportgruppen, hvori en række udvalgte fuglearter og underarter forekomst i Danmark præsenteres. Denne gang omtales i alt 103 arter/racer, samt yderligere 10 rovfuglearter i tabeller over trækket på en række velbesøgte træksteder. En lang række arter, som normalt ville optræde i årsrapporten, er omfattet af den artsovervågning, der foregår i regi af DOFs Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY), og udelades derfor pt. af årsrapporten. Der henvises i stedet til DATSYs årsrapporter (se Grell & Rasmussen 2003). Rapportgruppen er opmærksom på det upraktiske i, at læseren for at danne sig det fulde overblik over de mere fåtallige fugles forekomst i landet skal søge oplysningerne mindst to forskellige steder. Opdelingen er dog bibeholdt i denne årsrapport, hvilket bl.a. skyldes

mangel på arbejdskraft i rapportgruppen samt det faktum, at ikke alle data, der indsamles gennem af DATSYs artscoordinatorer, indtastes i dofbasen og dermed gøres tilgængelige for Rapportgruppen.

Rapportgruppen har i høj grad gjort brug af de store datamængder, som feltornitologerne har indtastet i dofbasen. For 2002 findes der ikke mindre end 210344 poster i dofbasen, hvilket udgør et unikt grundmateriale til belysning af fuglens forekomst i Danmark. Brugen af dofbasen er dog ikke lige udbredt i alle regioner, og inden deadline for denne årsrapport er der desuden kun foretaget en lokal bearbejdning af det store kildemateriale i 5 ud af i alt 10 rapportområder. Dette har medført et stort ekstra arbejde for Rapportgruppen, idet vi for halvdelen af rapportområderne har måtte udføre den kvalitetssikring af data, som normalt fore-

tages af de lokale rapportgrupper. Hertil må vi konstatere, at en række hjemmesider, lokale grupper og uafhængige fuglestationer desværre stadig offentliggør observationer uden at få dem indtastet i dofbasen.

Dofbasen er stadig ikke fuldt udbygget, f.eks. mangler nogle af de funktioner, som Rapportgruppen skal bruge til at analysere data. Det er gruppens ønske, at implementeringen af disse funktioner gives højeste prioritet i de kommende år, således at dofbasen kan blive et komplet værktøj til bearbejdningen.

Rapportgruppen opfordrer alle aktive feltornitologer til at bidrage til dataindsamlingen og indsende deres observationer via dofbasen. Iagttagelser kan direkte indtastes i databasen på hjemmesiden www.dofbasen.dk, hvor man også kan finde den nødvendige vejledning. Har man mange iagttagelser, bør man anvende dofbaseprogrammet, som er et webinterface til www.dofbasen.dk, hvori data kan indtastes og bearbejdes. Som minimum opfordrer vi til, at alle fund af arterne på rapportgruppens liste (se nedenfor) indtastes. Rapportgruppen opfordrer de lokale rapportgrupper til at indtaste de data, de på anden vis modtager, i dofbasen.

Fugleåret 2002

Ikke to år er ens, når det gælder fuglenes forekomst. Forhold som vejr og ornitologernes aktivitet spiller selvagt ind, men selv om man tager højde for det, sker der mange forandringer, som ikke umiddelbart kan forklares, og slet ikke inden for rammerne af denne tekst.

2002 blev rekordår for Silkehejre, Tundrasædgås, Havørn, Plettet Rørvagtel, Islandsk Stor Kobbersneppe, Middelhavssølvmåge, Kaspisk Måge, Lunde og Hvidvinget Korsnæb. Forekomsten af Nordisk Lappedykker, Sodfarvet Skråpe, Sølvhejre, Skestork, Kærløber, Tredækker, Sorthovedet Måge, Sortrygget Hvid Vipstjert og Rødtoppet Fuglekonge var over middel, og for flere af arterne tæt på rekord. Korttået Træløber fortsætter sin spredning i landet og er nu registreret i alle rapportområder på nær Ringkøbing Amt.

Listen over arter, der forekom i antal under middel i 2002, omfatter de fleste havfugle; især stormsvalerne, de små kjovearter og Sabinemågen var meget fåtallige. Desuden lå antallet langt under middel for Sort Stork, Rovterne, Hærfugl, Rødstrubet Piber, Fuglekongesanger og Nøddekrige.

Antallet af observationer af de invasive arter Indisk Gås og Nilgås har i de senere år været stærkt stigende, og Nilgåsen har nu ynglet i landet i tre år

i træk. Derimod har hverken Canadagås eller Amerikansk Skarveand vist tegn på at ville etablere sig som ynglefugl i landet.

Ifølge dofbasen blev der i alt registreret 378 arter og underarter i Danmark i 2002. Af disse er 60 på SUs liste (jf. Klein et al. 2003), og seks er arter, der regnes som undsluppet fra fangenskab og ude af stand til at etablere fritlevende bestande i Danmark, og som derfor ikke omtales i Årsrapporten (Sort Svane, Svanegås, Brudeand, Mandarinand, Rødhøne, Lille Alexanderparakit).

Artslisten

Listen over arter der behandles i denne årsrapport, er uændret i forhold til den senest udgivne (Lange & Christensen 2003). For enkelte arter omtales kun yngle- og sommerforekomster eller vinterforekomster, og for en række rovfuglearter omtales kun trækket på de vigtigste træklokaliteter. Rapportgruppens artsliste revideres jævnlige, under hensyntagen til forhold som arternes hyppighed i landet, omfanget af det indsamlede materiale, samt gruppens disponible arbejdskraft. Arter, der tages af SU-listen (jf. Klein et al. 2003) optages automatisk på rapportgruppens liste. De arter, som DATSY overvåger, figurerer fortsat på rapportgruppens artsliste. I en del tilfælde har vi valgt at lade disse arter udgå af årsrapporten eller kun at behandle træk- og/eller vinterfund, men visse andre arter, som kun blev summarisk omtalt i DATSYs rapport for 2002 (Grell & Rasmussen 2003), er medtaget i nærværende rapport. Det drejer sig om Nordisk Lappedykker, Pibeand, Plettet Rørvagtel, Turteldue, Vendeahls, Høgesanger, Rødtoppet Fuglekonge, Pirol, Nøddekrige og Gulirisk.

For de øvrige DATSY-arter henvises til Grell & Rasmussen (2003). Det skal dog understreges, at arterne fortsat optræder på rapportgruppens indsamlingsliste, hvorfor alle fund af de pågældende arter også fremover bør indsendes til rapportgrupperne.

Rapportgruppens liste over arter og underarter, for hvilke rapportgrupperne indsamler alle fund, er hermed som følger. Bogstavkodernes betydning er: D DATSY-art, S sommerforekomster, T træk på vigtigste lokaliteter, Y ynglefremkomster.

Islom, Hvidnæbbet Lom, Nordisk Lappedykker (D), Sorthalset Lappedykker, Mallemuk (Y, D), Sodfarvet Skråpe, Almindelig Skråpe, Lille Stormsvale, Stor Stormsvale, Silkehejre, Sølvhejre, Sort Stork (D) Hvid Stork (D), Skestork (D), alle flamingoer, Tundrasædgås, Grønlandsk Blisgås, Dværggås, Indisk Gås, Snegås, Canadagås (Y), Bramgås (Y, D), Rødhalsed Gås, Ægyptisk Gås, Rustand, Pibeand (Y, D), Amerikansk Krikand, Rødhovedet And (D), Bjergand (Y/S), Kongeederfugl, Stellersand, Hvinand (Y), Stor Skallesluger (Y/S, D), Amerikansk Skarveand, Hvepsevåge (T), Sort Glente, Rød Glente (D), Havørn (D), Rørhøg (T), Blå Kærhøg (Y, D, T), Hedehøg (D), Duehøg (T), Spurvehøg (T), Musvåge (T), Fjeldvåge (T), Kongeørn (D), Fiskeørn (Y, D, T), Tårnfalk (T), Aftenfalk, Dværgfalk, Lærkefalk (D), Vandrefalk (D), Urfugl (D), Vagtel (D), Plettet Rørvagtel (D), Engsnarre (D), Trane (Y, D), Lille Præstekrave, Hvidbrystet Præstekrave (D), Pomeransfugl, Hjejle (Y, D), Kærløber, Tredækker, Tinksmed (Y, D), Svaleklire (Y, D), Mudderklire (Y), Stenvender (Y, D), Odinsbane, Thorshane, Mellemkjove, Lille Kjove, Storkjove, Sorthovedet Måge (D), Dværgmåge (Y, D), Sabinemåge, Middelhavsmåge, Steppemåge, Hvidvinget Måge, Gråmåge, Ride (Y), Sandterne (D), Rovterne, Dværgterne (D), Sortterne (Y, D), Lomvie (Y), Alk (Y), Tejst (Y), Lunde, Turteldue (D), Slørugle (D), Stor Hornugle (D), Kirkeugle (D), Mosehornugle (Y, D), Perleugle (D), Natravn, Biæder (D), Hærfugl, Vendeals (D), Lille Flagspætte (D), Toplærke (D), Storpiber, Markpiber (D), Rødstrubet Piber, Bjergpiber, Skærpiber (Y), Gulhovedet Gul Vipstjert, Sortrygget Hvid Vipstjert, Vandstær (Y, D), Nordlig Blåhals, Sydlig Blåhals (D), Sortstrubet Bynkefugl (D), Ringdrossel (Y/S), Vindrossel (Y/S), Flodsanger, Savisanger (D), Drosselrørsanger (D), Høgesanger (D), Lundsanger, Fuglekongesanger, Hvidbrynet Løvsanger, Sibirisk Gransanger, Rødtoppet Fuglekonge (D), Lille Fluesnapper, Hvidhalsed Fluesnapper, Skægmejse, Fyrremejse (D), Korttået Træløber (kun NJ, RK, S, LF, M og B), Pungmejse, Pirol (D), Stor Tornskade (Y, D), Nøddekrige (D), Kvækerfinke (Y/S), Gulirisk (D), Bjergirisk (Y/S), Hvidsiskan, Hvidvinget Korsnæb, Stor Korsnæb, Karindompap, Hortulan (Y/S).

Der var i 2002 ingen ynglefund af Mudderklire, hvorfor arten ikke er omtalt i nærværende rapport.

Forfattere og bearbejdere

Rapportens forfattere og bearbejdere er: Carsten Andersen (finker-værlinger), Per B. Baden (lærkerpibere), Keld Bakken (gæs), Kurt Bonde (sangere, fluesnapper), René Christensen (måger, terner, alkefugle), Jannik Hansen (duer-skrigefugle), Jørgen Jensen (størke og Skestork), Ole Jensen (Nøddekrige), Peter Lange (flamingoer, ænder, hønsefugle, kjoever, drosler, indledende afsnit og vejret), Rasmus Bøgeskov Larsen (hejrer, Odinsbane, Thorshane, Blåhals, mejser, Pirol, Stor Tornskade), Hans Pinstrup (rovfugle, vipstjerter), Steen Søgaard (rovfugletræk), Allan Kjær Villesen (lommerstormfugle), Egon Østergaard (brokfugle).

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinier, og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er fortrinsvis DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder. Der er udgivet flg. lokalrapporter for 2002: *Fugle og Dyr i Nordjylland* 2002, Ringkøbing Amt årsrapport 2002 (*Sandeviften* 3/2003), *Fugle i Århus Amt* 2002, Årsrapport Fyn 2002 (*Havrevimp* 4/2003), *Fugle i Bornholms Amt* 2002. Rådata eller manuskriptudkast til lokalrapporterne er modtaget fra Møn v. Per Schiermacker-Hansen, Kongelundens Fuglestation v. Preben Berg, Rørvig Fuglestation v. Knud Erik Strange, og Christiansø Feltstation v. Peter Lyngs. Endvidere er der søgt data på www.dofbasen.dk, og materialet fra Vejle Amt, Ribe Amt og Sønderjyllands Amt samt det meste af Sjælland er udelukkende hentet herfra samt fra rubrikken "Siden sidst" i *Fugle i Felten*. Materialet fra Storstrøms amt (Lolland-Falster) er hentet fra lokalafdelingens hjemmeside samt fra dofbasen.

Regionsforkortelserne i artsgennemgangen (f.eks. (NJ) for Nordjylland) skal kun opfattes som geografiske oplysninger og altså ikke som henvisninger til lokalrapporter.

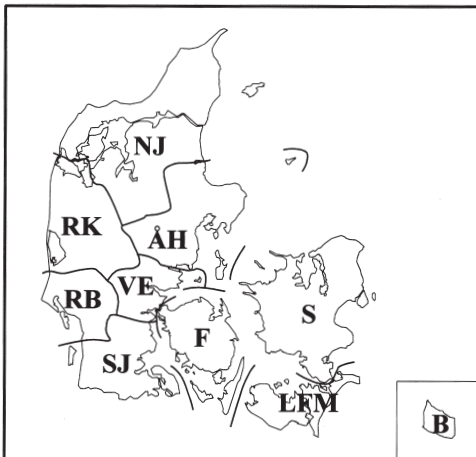
Det skal her præciseres, at det ikke er muligt for årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Oplysninger herfra er for det meste kun medtaget i det omfang, de lokale rapportgrupper har indsamlet dem, eller hvor observatøren også har indsendt iagttagelserne direk-

te til den lokale rapportgruppe eller har brugt dofbasen. Det er overladt til årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale, i de fleste tilfælde via de lokale rapporter: Skagen (Skagen lokalgruppe) (NJ), Vejlerne (Økologisk Feltstation, Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)) (NJ), Tipperne (DMU) (RK), Blåvand (Blåvand Fuglestation (DOF)) (RB), Sydlangeland (Keldsnor Fuglestation v. DOF Fyn), Rørvig Fuglestation, Kongelunden (Kongelundens Fuglestation v. Preben Berg), Gedser Fuglestation (LF) og Christiansø Feltstation v. Peter Lyngs. Endelig er supplerende materiale indkommet fra Storkegruppen (DOF), *Fugle i Felten*, samt DOFs lokalblade.

Tak til Kaj Kampp for hjælp under udarbejdelsen af rapporten. En STOR tak til de mange, der har indsendt deres oplysninger til lokalrapporter og via www.dofbasen.dk m.m., samt til observatørerne på fuglestationer o.lign. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Tak til Mathias Glavind for at have stillet tegninger til rådighed, og til Flemming Ahlmann, Ole Krogh, Kristian Laustsen, Peter Lyngs, Anni Nielsen, Kenneth Rude Nielsen, Peter Nielsen og Per Poulsen for velvilligt at have leveret fotos til rapporten.

Regionsinddelingen anvendt i denne artikel.
Geographical regions of Denmark used in this report.

Artsgennemgang

Islom *Gavia immer*

Årets total blev på 33 fugle fordelt på 16 lokaliteter. Det var kun en smule under gennemsnittet siden 1991 på 35 fugle/år. Skagen (NJ) fyldte som sædvanligt meget med mange forårsagttagelser, men særlig markant var årets mange observationer på øerne, hvor især Bornholm lå langt over gennemsnittet. Aldersfordelingen var 18 ad., 1 imm. og 14 ubestemte.

Godt halvdelen (18 fugle) blev set i første halvår. De første var 7/1 1 Havet ud for Emtekær Nor (F), 19/2 1 Skagen (NJ), 22/2 1 Gilleleje (S), 4/3 1 Skjern Enge (RK) og 28/3 1 Kronborg (S). I perioden 6-19/5 blev der set 10 fugle ved Skagen (NJ); i det øvrige land sås 17/5 1 Korshage (S), 21/5 1 Gedser (LFM) og 22/5 1 Gilbjerg Hoved (S). Efterårets første var 29/9 1 Blåvands Huk (RB), mens der i perioden 5-25/10 sås 5 fugle ved Bornholms kyster (B). Herefter 27/10 2 Roshage (NJ), 27+28/10 1 Gilbjerg Hoved (S), 28/10 1 Horseklint (F), 10/11 1 Skagen (NJ), 8/12 1 Møns Fyr (LFM), 23/12 1 Harboøre Tange (RK), samt 28-30/12 Thorsminde Havn (RK).

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

Der blev set 11 fugle fordelt på 7 lokaliteter. Gennemsnittet for 1991-2002 er på 16 fugle/år, og 2002 var det dårligste år siden arten blev taget af SU-listen i 1991. Den regionale fordeling var (NJ) 5, (ÅH) 2 og (S) 4. I første halvår registreredes 8 fugle: 4/1 1 Anholt Havn (ÅH), 16/3 1 3K+ Kongelunden (S), 7-12/5 i alt 4 fugle Skagen (NJ), 7/5 1 trk. Gilbjerg (S), og 1/6 1 2K+ Kongelunden (S). Andet halvårs 3 fugle var 19/10 1 ad. Hirtshals (NJ), 2/11 1 Fornæs (ÅH) og 24/11 1 1K Maderne, Præstø (S).

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

Renset for oplagte gengangere noteredes 182 fugle i 2002. Det er det fjerdehøjeste antal siden 1977 og klart over gennemsnittet på 112 fugle/år for 1977-2002. Mest markant var et usædvanligt stort antal fugle i Sønderjylland, mens også øerne (undt. Fyn) lå over gennemsnittet. I første halvår sås 70 fugle, og de største forekomster var 14/4 9 Esperance Bugt, Blåvand (RB), 17/4 8 Lakolk Strand (SJ) og 21/4 8 Havet ud for Tryggelev Nor (F). I månederne juni-juli sås 20/6 1 Arreskov Sø (F) og 1-9/7 1 Tarup Grusgrave (F); der var ingen klare indikatorer på yngleforsøg. Efterårets første var 25/8 1 Gedser (LFM), og de største forekomster var 23/11 5 Nors Sø (NJ), 30/11-18/12 op til 7 fugle Vemmingbund, Broager (SJ), 12/12 8 Borre Mose, Ålebæk Strand (LFM) og 14/12 5 Kongelunden (S).

Regional fordeling af Islom 2002.

Regional distribution of Great Northern Diver 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
14	3	1	0	0	0	2	6	2	5	33

Regional fordeling af Nordisk Lappedykker 2002.

Regional distribution of Horned Grebe 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
37	4	11	2	12	21	14	29	21	31	182

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*
(yngleforekomster)

Landsbestanden vurderedes til 282 ynglepar, dvs. en fremgang i forhold til 2001 (232 par). Gennemsnittet for årene 1988-2002 er 259 par. Bestanden ser ud til at have ligget på et ret konstant niveau siden 1990, og de svingninger, der er konstateret, kan lige så godt skyldes forskelle i tælleindsats.

Den regionale fordeling af yngleparrene var (NJ) 21-22, (RK) 48-72, (ÅH) 115-140, (VE) 0-1, (RB) 0-8, (F) 3-4, (S) 16-29 og (LFM) 0-6. I Århus Amt var der en glædelig fremgang i Søhøjlandet til 68-93 par mod knap 40 par i 2001; største lokaliteter var Birksø v. Ry (30-40 par), Brabrand Sø (32), Julsø (12-16), Knudsø (10-15), Rosvig (7-10) og Haldsø (9). I Ringkøbing Amt under èt var der kun marginalt flere ynglepar end i 2001; ved Vest Stadil Fjord var der tilbagegang til 15-33 par (og næsten ingen unger), mens den anden sæson på Skjern Enge markerede en markant fremgang til 30-34 par og en pæn ungeproduktion. I Nordjylland fortsatte tilbagegangen for fjerde år i træk; en ny naturgenoprettet lokalitet, Rettrup Kær, husede 10 par, mens Vejlerne havde 10-11. På øerne anedes en svag tendens til fremgang og spredning; Nielstrup Sø (S) var med 14-21 par fortsat den eneste store ynglelokalitet, men derudover var der følgende succesrige yngleforsøg: 2 par Madesø, Hvidebæk (S), 3-4 par Sundet, Fåborg (F), og 1 par Bøjden Nor (F). Desuden er der set fugle i yngle-

tiden i Sømosen, Ballerup (S) og ved Maribo-søerne (LFM).

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Med hele 403 fugle blev 2002 det næstbedste år hidtil, kun overgået af 1984 med 446 fugle. Gennemsnittet for 1977-2002 er 167 fugle/år. De tre nord- og vestjyske rapportområder dominerede som sædvanlig, denne gang med sammenlagt 87% af fuglene. Overraskende nok sås der for andet år i træk flest i Ringkøbing Amt.

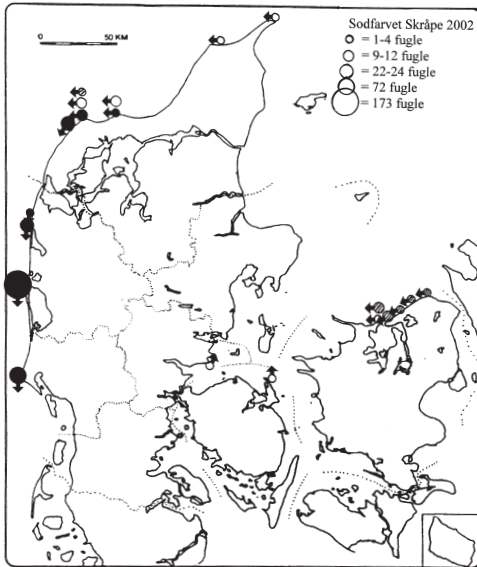
Fra første halvår var der en enkelt iagttagelse, 24/2 i Gilleleje (S) – typisk for årstiden var iagttagelsen fra det indre Kattegat. Første "efterårsfugl" dukkede op allerede 29/6 i Vejlbj Klit (RK). Men generelt var årets forekomster koncentreret på nogle få dage, specielt 31/8: 9 Roshage (NJ), 24 Ørhage (NJ), 22 Trans (RK), 173 Nr. Lyngvig (RK) og 72 Blåvands Huk (RB). Der indgår dog sikkert en del gengangere i disse tal fra det sydgående træk langs den jyske vestkyst. Den følgende dag, 1/9, sås 12 V Lild Strand (NJ) og 9 V Roshage (NJ), og her forekommer gengangere at være en oplagt mulighed. Herefter skal vi frem til slutningen af oktober for at finde større forekomster – denne gang et vestgående træk langs Sjællands Nordkyst: 28/10 11 Korshage (S), 12 Kikhavn (S) og 10 strækningen Liseleje – Gilbjerg Hoved (S). Også disse tal involverer sikkert en del gengangere. Årets sidste var 9/11 i Kysing Næs (ÅH).

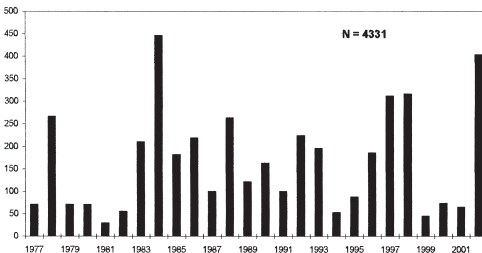
Regional fordeling af Sodfarvet Skråpe 2002.
Regional distribution of Sooty Shearwater 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
70	205	76	3	2	1	1	45	0	0	403

Sodfarvede Skråper set på de tre topdage i 2002: 31/8 (sort), 1/9 (hvidt), og 28/10 (skraveret).
Sooty Shearwaters seen in Denmark in 2002, on 31 Aug (black), 1 Sep (white) and 28 Oct (hatched).

Sodfarvede Skråper set i Danmark 1977-2002.
Sooty Shearwaters in Denmark, 1977-2002.

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

Der noteredes i alt 53 fugle, hvilket er det højeste antal siden 1998 og lidt over gennemsnittet for 1980-2002 på 42 fugle/år. Forekomsterne var koncentreret til Nordvestjylland: (NJ) 37, (RK) 7, (RB) 7 og (S) 2. Årets første sås usædvanlig tidligt, 24/2 1 Gilleleje Havn (S). Største observationer var 29/6 6 V Roshage (NJ) og 4 V Lild Strand (NJ), mens 22/7 5 N Blåvands Huk (RB) og 24/7 6 V Roshage (NJ) muligvis involverer de samme fugle. Årets sidste var 25/10 1 Nr. Vorupør (NJ).

Lille Stormsvalde *Hydrobates pelagicus*

Der blev set i alt 5 fugle: 25/7 1 Gilleleje (S), 1/9 1 Bulbjerg (NJ), 28/10 1 Roshage (NJ), 3/12 1 Fanø (RB) og 4/12 1 Omø Nordvest Flak, Skælskør (S); den sidste var kommet usædvanlig langt ind i de indre farvande. Gennemsnittet for 1980-2002 er 11 fugle/år.

Stor Stormsvalde *Oceanodroma leucorhoa*

Med kun 8 fugle var forekomsterne langt under gennemsnittet på 95 fugle/år for 1981-2002. Den regionale fordeling var (NJ) 4, (RK) 3 og (SJ) 1. Helt usædvanligt var der ingen observationer fra hverken Blåvands Huk (RB) eller Sjællands nordkyst (S).

Årets iagttagelser var: 22/2 1 rastende i Skagen Havn (NJ), 23/7 1 Vejlbj Klit (RK), 31/8 2 S Ørhage (NJ) og 2 S Nr. Lyngvig (RK), 1/9 1 V Lild Strand (NJ) og 28/12 1 rastende i Hejlsminde Nor, Christiansfeld (SJ). Den sidste var kommet meget langt væk fra det åbne hav. Mens det ikke er så usædvanligt med fund i december, er februar-fundet så vidt vides det første fra denne måned (i hvert fald i nyere tid).

Silkehejre *Egretta garzetta*

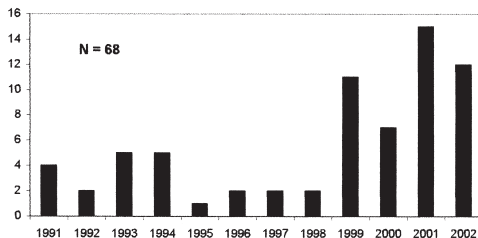
2002 blev et rekordår for Silkehejre. Det totale antal fugle skønnes at være 29-42, men der kan have været endnu flere. De mange hvide hejrer fløj især rundt i Nordjylland og Ringkøbing Amt, og de primære lokaliteter var Skjern Enge (RK) med mindst 5 forskellige fugle og op til 3 samtidig i løbet af året, og Vejlerne (NJ) med mindst 6 og op til 4 samtidig. Årets første to Silkehejrer rastede kortvarigt 13/5 Tipperne (RK) inden de fortsatte mod NV, mens den sidste i regionen blev set 17/8 Skjern Enge.

I resten af landet sås der også en del Silkehejrer. I Klydesøen (S) var der op til 2 fugle i perioden 17/6-23/7, og ved Fladet (LFM) sås ligeledes op til 2 fugle i perioden 5/6-7/7. Resten af fuglene optrådte enkeltvis, deriblandt årets sidste: 9/10 1 Klydesøen (S), 13/10 1 Selsø Sø (S) og 19/10 1 Roskilde Fjord (S), muligvis samme fugl alle tre steder.

Sølvhejre *Egretta alba*

Før fjerde år i træk sås væsentligt flere Sølvhejrer, end hvad der var normalen i 1990'erne, hvor gennemsnittet var 4 fugle/år. Årets 13-17 fugle er meget lig totalen fra 2001 på 15-17, og det var den regionale fordeling også – flest fugle sås i perioden 9/2-26/9 i det sydlige og vestlige Jylland fra Mar-

grethe Kog i syd til Vejlerne i nord. Observationerne fra resten af landet var 3/5 1 Tversted (NJ) og 12/5 1 Skagen (NJ), samt efterårsobservationerne 4-12/9 1 Hov Vig (S), 10/10 1 Røgbølle Sø (LFM) og 27/10 1 trk. S i kuling i Lillebælt, Fredericia Østerstrand (VE). Vinterfundet 9/2, 23/2 og 28/2 1 Noret, Vesperne (RK) var landets syvende.

Sølvhejre i Danmark fra og med 1991, hvor arten blev taget af SU-listen (minimumstal). Til og med 1990 foreligger der 34 fund.

Great White Heron, 1991-2002.

Silkehejrer, Glombak, Vejlerne 25/6 2002.
Foto: Kristian Laustsen.

Regional fordeling af Silkehejre 2002.
Regional distribution of Little Egret 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
6-13	ca 12	2-3	0	0	0	3-4	4-6	2-4	0	29-42

Regional fordeling af Sølvhejre 2002.
Regional distribution of Great White Egret 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
2-3	3-6	2	0	1	3	0	1	1	0	13-17

Foto: Flemming Ahlmann.

Sølvhejre, Skagen
12/5 2002.

Hvid Stork, Vesløs 3/5 2002. Foto: Anni Nielsen.

Rødhalset Gås mellem Bramgæs, Ballum Enge 27/2 2002. Foto: Per Poulsen.

Sort Stork *Ciconia ciconia*

Året 2002 blev meget dårligt for Sort Stork med kun ca 15 fugle, mod ca 37 i 2001. Der var således ingen fund fra hverken RK, ÅH, LFM eller B. Årets første sås flere steder i Nordsjælland 21/4. Fund af mere end en fugl var følgende: 4/6 2 Gram (SJ) og 9/7 2 ad. Næsbyholm Skov (S). Der blev set 1K-fugle et par steder, 13/8 1 Nørholm Skov (RB) og 25/9 1 Nr. Vilstrup (VE), hvoraf sidstnævnte blev årets sidste fugl.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Årets første storke var 1/3 1 Sundby, Lolland (LFM) og 7/3 1 Vindinge (F). 2/4 kom der storke til rederne i Vesløs (NJ) og Ribe, og 6/4 til reden i Vegger. Kun i Ribe lykkedes det dog at lokke en mage til, og da det skete så sent som 21/5, blev der desværre ikke lagt æg. For andet år i træk blev der således ikke udruget unger af Hvid Stork i Danmark. Rederne i Jedsted (SJ) og Randers (ÅH) havde kun kortvarigt besøg af storke, og der blev set væsentlig færre strejffugle end i 2001. Af større flokke kan nævnes 22/5 11 Gulstav (F), 11/7 6 Tinglev (SJ) og 21-23/9 13 Tåsinge (F) – sidstnævnte bar farveringe og var svenske projektstorke, hvoraf flere blev set spredt i landet i oktober, november og december. I NJ, RK og F blev der set storke frem til årsskiftet.

Regional fordeling af Hvid Stork 2002.
Regional distribution of White Stork 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
10	5-6	5	13	4	11	ca 33	11	25-29	2	119-124

Regional fordeling af Sort Stork 2002.
Regional distribution of Black Stork 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
3-4	0	1	0	4	2	1	4	0	0	15-16

Skkestork *Platalea leucorodia*

Der blev i alt set ca 83 fugle fordelt på 12 lokaliteter. Det er langt flere end i 2001 (ca 40). Den første blev set 4/3 ved Sneum (RB), 8 dage tidligere end den hidtil tidligste Skkestork i Danmark (Vejlerne 2001). Der var 7 par med i alt 14 unger i ynglekolonien i Limfjorden. I Vejlerne sås i august helt op til 13 1K og 29 ad./2K sammen. I Skjern Enge var der 5 par som fik 6 unger på vingerne, og den største ansamling af fugle i området Skjern Enge – Høje Sande var 15 d. 26/5. Af større flokke

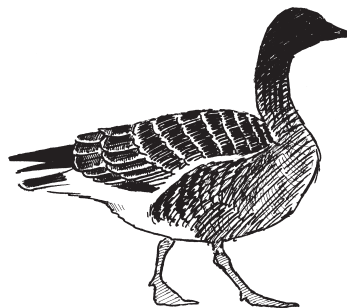
uden for yngleområderne kan nævnes 29/7-30/8 8 omkring Husby Strand og Helnæs Made (F). I tiden 14/8 til 25/8 opholdt der sig op til 14 fugle i Margrethe Kog (SJ). Uden for ovennævnte rapportområder blev der kun set 1 fugl, 17/5 Hegnede Bugt (LFM). Årets sidste Skkestork blev set på Boddum Enge i Sydthy 18/11 og er formentlig den hidtil seneste Skkestork i Danmark.

Europæisk Flamingo *Phoenicopterus ruber roseus*

For 3. år i træk blev der ikke set Europæisk Flamingo i landet. Der foreligger to fund af ikke-racebestemte flamingoer, 10/3 1 trk. S Søndervang, Rørvig (S) samt 10/5 1 Avernakø (F).

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

Tendensen fra de sidste 3 år, med en betydelig fremgang i antallet af observerede Tundrasædgæs, har ikke ændret sig, og årets total på 525 fugle er langt det største antal siden artens premiere i årsrapporten i 1993. Der blev i 2002 set flere regulære flokke med fra 10 til 79 fugle. Den geografiske fordeling af gæssene var nogenlunde som i 2001, dog med større vægt i den vestlige del af landet. På Bornholm blev Tundrasædgåsen kun set om efteråret, mens den i resten af landet optrådte hele året undtagen i sommerperioden.

Årets første fund var 2/1 2 Råby Kær (ÅH). Det sidste forårsfund var 7/5 2 Nordstrand, Skagen (NJ). Efterårets første iagttagelse var 17/9 2 Dueodde (B). Årets sidste iagttagelse var 28/12 1 Pallisbjerg Enge (RK). Årets største observationer blev 13/10 79 Dueodde (B) og 21/12 75 rst. Rudbjerg (LFM).

Grønlandsk Blisgås *Anser albifrons flavirostris*
Sammenlignet med 2001, hvor der kun blev set 3 fugle, steg antallet af observerede Grønlandske Blisgæs betragteligt: fra (NJ) 15/4 1 Vejlerne og 18/4 1 Østerild Fjord, og fra (RK) 28/3 11 rastende Thorsminde, 22/4 1 Fuglsand, Skjern samt 11/10 9 trækkende Haurvig. Ringkøbing Amt har hermed for femte år i træk haft besøg af Grønlandsk Blisgås.

Dværvgås *Anser erythropus*

Der foreligger 25 iagttagelser af ca 20 forskellige fugle. Arten blev set i to østdanske og tre vestdanske rapportområder. Dværvgåsen ses næsten altid sammen med flokke af enten Grå- eller Bramgæs og følger disse rundt i Danmark, inden de forlader Danmark og trækker til Holland.

Med hovedparten af iagttagelserne i efteråret var billedet i 2002 nærmest det modsatte af mønstret i 2001, hvor der kun var tre efterårs-iagttagelser. Forårets første fund var 19/3 1 rastende Margrethe Kog (SJ), mens det sidste var 9/5 1 rastende Ballum Sluse (SJ). Op til 2 sås Margrethe Kog og 4 (21/4) Ballum Enge i foråret. Efterårets første fund var 15/8 1 2K Borreby Mose, Skælskør (S), og de sidste 9/11 1 Skjern Enge (RK) og 10/11 2 Vidåslusen (SJ). Flere af fuglene var farvemærkede og dermed sandsynligvis projektgæs (*Projekt Fjällgås*) fra Sverige eller Finland.

Indisk Gås *Anser indicus*

Der foreligger 29 observationer af denne invasive art. Den blev set i alle årets måneder med und-

tagelse af januar, februar og april. Den optrådte i alle landets rapportområder undtagen ÅH, VE og B. Der foreligger ingen oplysninger om ynglefund, selvom flere fugle oversomrede (18 observationer fra sommerperioden). Forårets første observation var 28/3 1 overflyvende Ellemosen – Holløse Bredning (S), mens den sidste var 28/6 2 rastende Vesløs/Arup Vejle (NJ). Efterårets første var 10/9 1 Hindemaj (SJ), den sidste 21/12 1 rastende Skelde Vig (SJ). Årets største observationer var 9 iagttagelser af 2 fugle, jævnt fordelt på indrapporteringsområderne.

Snegås *Anser caerulescens*

Årets resultat blev 57 observationer af 16 fugle, når der søges korrigeret for gengangere. Man skal næppe tillægge den tilsyneladende tilbagegang i forhold til 2001 (25) nogen reel betydning, da det er meget svært at afgøre hvor mange fugle, der rent faktisk opholder sig i landet i løbet af året. Da Snegåsen næsten altid ses i flokke af Blisgås eller Kortnæbbet Gås, kommer de indrapporterede observationer meget naturligt fra områder, hvor disse to arter fouragerer. Arten blev set i alle måneder med undtagelse af juni og november.

Årets første sås 1/1 2 Vest Stadil Fjord (RK), og forårets sidste 13/5 1 Helnæs Made (F). Der var 8 observationer af 2 fugle i sommerperioden (S og LFM). Efterårets første fund var 7/9 1 Majbølle Nor (LFM), det sidste fund 30/12 2 Skjern Enge (RK). Den største flok var 3 rastende Vest Stadil Fjord (RK) 7/4 og 12/4.

Canadagås *Branta canadensis* (yngleforekomster)

Canadagåsen ser endnu ikke ud til at have etableret sig som fast ynglefugl i Danmark, på trods af at der foreligger et ynglefund fra 2002: 2 ad. med 5 pull. Åkær Gods/Enge (ÅH). I Stubbe Sø (ÅH) blev der iagttaget et formodet ynglepar bestående af en Canadagås og en Grågås, forhåbentlig fik de ingen unger. Tankevækkende er det, at det sidst rappor-

Regional fordeling af gæs i 2002.
Regional distribution of some goose species, 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Tundrasædgås	26	108	9	4	0	5	13	23	182	155	525
Grønl. Blisgås	1	21	0	0	0	0	0	0	0	0	22
Dværvgås	1	5	0	0	0	8-10	1	3	0	0	18-20
Indisk Gås	4	3	3	0	0	4	2	2	4	0	22
Snegås	5	5	1	0	0	1	1	2	1	0	16
Nilgås	6	36	16	12	6	8	4	4	1	1	94
Rødhalset Gås	0	1	0	0	0	6	0	0	1*	0	7

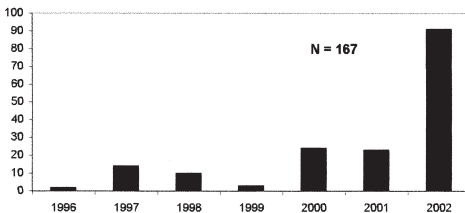
* undsluppet fangenskabsfugl

terede ynglepar (1999) også var fra Åkær Gods/Enge (ÅH). Der blev set mange oversomrende fugle, flest i Jylland, men der var spredte fund over hele landet. Den største observation var 9/7 41 rastende Venø (NJ).

Nilgås *Alopochen aegyptiacus*

Der var rekordmange fund af denne art i 2002, i alt 94 fugle inkl. 2 ynglepar: et par med 7 pull. 30/6 Lønborggård, Skjern Enge (RK), og et par med én unge 2/7 Skanderborg Sø (ÅH). Det ser ud til at arten er ved at brede sig til hele landet, til trods for at den bliver efterstræbt flere steder. Arten er formelt erklæret fredløs af Skov- og Naturstyrelsen, hvorfor de lokale vildtkonsulenter må bortskyde Nilgæs, hvor de dukker op.

Årets første observation var 16/1 1 rastende Galtkær, Give (VE). Den største forekomst ud over familieflokkene var 9/5 4 Vejleerne (NJ). Foruden ynglefundene var der mange sommerobservationer, hovedsageligt i Jylland.

Nilgås. Antal fugle pr år, 1996-2002. Fra 1987 t.o.m. 1995 er der gjort mindst 15 fund af 23 fugle.

Egyptian Goose, annual numbers of birds 1996-2002.

Rødhalsed Gås *Branta ruficollis*

Der blev kun set 7 fugle i 2002, mod 18 i 2001. Årets første var 22/2 1 rastende Ballum Sluse (SJ), og den sidste i foråret 11/5 1 rastende Margrethe Kog (SJ); i forårsperioden opholdt der sig 4 fugle i det sønderjyske, med den største observation 30/3 3 Tøndermarsken (RK). Efterårets første var 8/10 1 rastende Tipperne (RK), og samme fugl blev observeret yderligere fem gange, sidst 9/11 Pumpestation Nord, Skjern Enge (RK). Årets sidste observation var 10/11 2 rastende Margrethe Kog, Højer (SJ). Ud over ovennævnte opholdt der sig en undsluppet fangenskabfugl med farvering på Nyord (LFM) i perioden 2/8-11/9; fuglen tilhørte fra en privat fugleholder ved Præstø Fjord.

Nilgås, Lønborggård, Skjern 7/8 2002. Foto: Peter Nielsen.

Rustand *Tadorna ferruginea*

Der foreligger et ynglefund i Vestjylland samt en del fund i Vadehavsområdet fra sensommer og efterår, som er den periode, hvor sandsynligheden for spontan forekomst er størst. Herudover var der som sædvanlig enkelte fund, der med stor sandsynlighed kan henføres til undslupne parkfugle.

Ynglefundet gjaldt to fugle ved Ganer Å, Skjern Enge (RK), der sås 15/6, og en hun med 2 juv. i samme område 9/7; disse fugle stammer dog sandsynligvis fra et fuglehold i nærheden. De eneste andre fund fra første halvår var 1/3 1 Bygholm Vejle (NJ) og 20/3 1 han i par med en Canadagås ved Nydam (B) – denne fugl blev set samme sted under tilsvarende omstændigheder i 2001!

Forekomsten i Vadehavsområdet indledtes 1/8 med 2 Margrethe Kog (SJ); arten sås i området frem til 29/8, med 5 24-28/8 som højeste antal. Herefter dukkede en fugl op på Fanø (RB) 6/9, og frem til 12/10 blev der set op til 4 fugle forskellige steder i dette område, inkl. Ho Bugt (RB). Tidsmæssigt er der ikke noget til hinder for, at det er ynglefuglene fra Skjern, som er årsag til alle disse observationer. Ud over ovennævnte var der kun to fund i efteråret, 25/7 1 Storeholm (F) og 22/8 1 hun Udkæret (B).

Pibeand *Anas penelope* (yngleforekomster)

Der foreligger ingen fund, der tyder på, at Pibeanden yngede i landet i 2002.

Amerikansk krikand *Anas crecca carolinensis*

Ud fra sammenfald i forekomstperioderne for de enkelte fugle kan årets sum opgøres til mindst 7 og højst 12 forskellige fugle. Forekomsten var således på niveau med de senere års. Alle fuglene var hanner, idet hunner ikke kan racebestemmes i felten.

Årets fund er alle fra Jylland i foråret (21/3-9/5): 21-28/3 op til 2 Bygholm Vejle (NJ), 28/3 1 Tipperne (RK), 31/3-19/4 1 Skjern Enge (RK), 7-9/4 1 Kølens Enge/Hjarbæk Fjord (NJ), 10/4 1 Kammerlusen (SJ), 13/4 1 Margrethe Kog (SJ), 14-15/4 1 Vesløs Vejle (NJ), 16/4 1 i par Værnsande (RK), 27/4 og 6-9/5 2 Ballum Sluse og 3/5 1 Vr. Hassing Enge (NJ).

Rødhovedet And *Netta rufina*

Med en total på omkring 17 fugle må forekomsten betegnes som over gennemsnittet, idet tallet i de senere år har ligget ret konstant omkring de 10 fugle/år. Geografisk er der store ligheder mellem de enkelte år, idet der hvert år er fugle i Maribosøerne, og som regel også i Tryggelev Nor (F), og dertil spredte fund på Sjælland, men kun ganske få i resten af landet.

Fundene i 2002 var: 2/1-24/2 1 hun Lagunen, Slagelse (S), 5/1 1 hun-farvet Ærøskøbing (F), 30/1-6/5 1 ad. han ved Stege sukkerfabrik (af og til også set i Hegnede Bugt) (LFM), 24/2 1 ad. han Nyord (LFM) (angiveligt set samtidig med hannen i Stege), 17/3 1 han Vest Stadil Fjord (RK), 27/3 1 par Tryggelev Nor, 4/5 2 hanner Røgbølle Sø (LFM), 22/5 1 hun Kongemosen (S), 11/6 1 hun Flasken (S), 16/6 1 han Kramnitze Nor (LFM),

21/9-10/12 jævnligt op til 2 hanner og en hun Maribosøerne (LFM), 19/10 1 ad. han rst. Hovvig (S), samt 23/12 1 han og 2 hunner Roskilde (S).

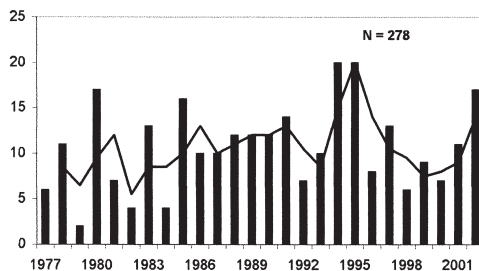
Bjergand *Aythya marila*

(yngle/sommerforekomster)

Der foreligger enkelte sommerfund, som alle regnes som oversomrende, ikke-ynglende fugle: 10/7 1 par samt 4/8 1 hun, Tryggelev Nor (F), og i juli op til 5 ved Stege sukkerfabrik (LFM).

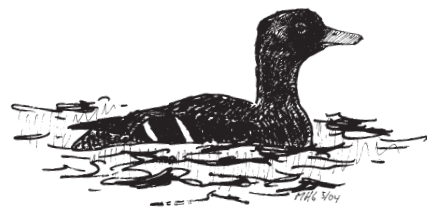
Kongeederfugl *Somateria spectabilis*

Med i alt 13 eksemplarer blev forekomsten i 2002 normal – gennemsnittet for 1993-2001 er 12 fugle/år. I første halvår i alt 8 fund: 10/1 1 hun Fornæs (ÅH), 24/1 1 ad. han Korshage (S), 29/1 1 han Gilleleje (S), 10/2 1 hun Eskeplet (ÅH), 14/3 1 ad. han Vedbæk Havn (S), 22/3 1 han Hammeren (B), 26/3 1 han Gedser (LF), og 27/3 1 2K han Kronborg (S). I alle tilfælde var der tale om trækkende fugle. Fra efteråret foreligger der fem fund: 3/10 2 hunner Kronborg, 13/10 1 ad. han Gedser, 20/10 1 2K han Gedser, samt 27/10 1 2K han Gilbjerg Hoved (S).

Rødhovedet And, 1977-2002. Kurven viser det løbende gennemsnit over 5 år.

Red-crested Pochard, 1977-2002.

Stellersand *Polysticta stelleri*

Årets eneste fund var 15/3 1 ad. han Skagen Havn (NJ). Foto af fuglen blev bragt i *Fugle i Felten* 3/2002, s. 32.

Amerikansk Skarveand *Oxyura jamaicensis*

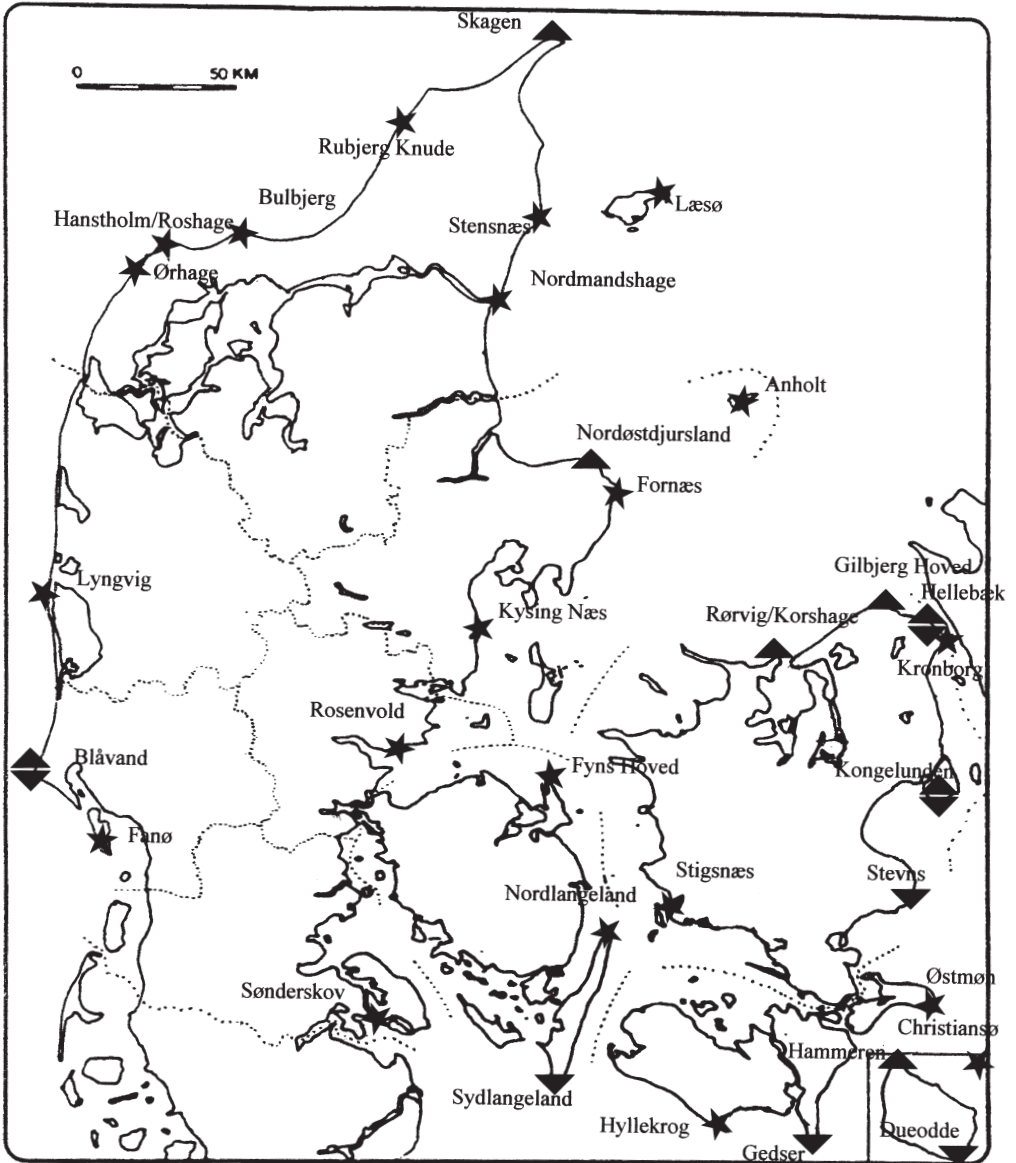
Før første gang i mange år slap vi for denne invasive art i den danske natur. I hvert fald er der ikke indrapporteret en eneste fra 2002!

Rovfugletrækket 2002. Oversigt for udvalgte lokaliteter.
Spring and autumn migration of raptors at selected watchpoints in 2002.

Forår	Skagen	NØ- Djursland	Rørvig	Gilbjerg Hoved	Hellebæk	Kongelunden	Hammeren
Hvepsevåge	935	28	457	730	501	545	24
Sort Glente	18	4	2	0	2	0	0
Rød Glente	34	6	28	8	39	17	15
Havørn	4	2	4	1	14	1	0
Rørhøg	295	41	229	57	146	53	12
Blå Kærhøg	150	21	109	26	69	16	6
Steppehøg	8	0	0	2	0	0	0
Hedehøg	55	2	1	5	2	0	2
Duehøg	34	4	17	1	6	3	8
Spurvehøg	1650	337	1532	671	1147	81	206
Musvåge	2500	3547	2183	192	5474	1086	161
Fjeldvåge	430	12	471	142	171	6	38
Lille Skrigeørn	1	0	0	0	1	0	0
Kejserørn	1	0	0	0	0	0	0
Kongeørn	6	0	0	0	1	0	0
Fiskeørn	159	29	200	50	222	21	10
Tårnfalk	294	19	70	78	16	4	8
Aftenfalk	50	0	7	9	0	0	0
Dværgfalk	238	17	103	56	28	11	2
Lærkefalk	165	17	89	110	46	8	6
Vandrefalk	47	18	26	6	15	0	4

Efterår	Sydlangeland	Gedser	Stevns	Hellebæk	Kongelunden	Dueodde
Hvepsevåge	377	50	1633	469	467	7
Sort Glente	1	1	4	0	0	0
Rød Glente	41	162	587	17	54	6
Havørn	4	10	14	6	21	2
Rørhøg	134	21	258	49	96	4
Blå Kærhøg	42	25	133	74	101	8
Steppehøg	0	0	4	0	0	0
Hedehøg	2	0	1	0	0	0
Duehøg	0	1	12	14	4	0
Spurvehøg	1193	924	3857	628	1502	431
Musvåge	957	207	5184	11200	2062	16
Fjeldvåge	11	93	162	29	84	143
Kongeørn		0	1		52	0
Fiskeørn	50	7	114	20	52	2
Tårnfalk	40	29	108	14	32	5
Aftenfalk	2	1	2	0	0	0
Dværgfalk	30	21	74	37	73	6
Lærkefalk	9	0	12	4	24	1
Vandrefalk	2	3	17	6	3	2

De vigtigste træklokaliteter nævnt i teksten, dels lokaliteter medtaget i tabellen over rovfugletræk (▲ forår, ▼ efterår) og dels øvrige lokaliteter med regelmæssige observationer (★).

Sort Glente *Milvus migrans*

Samlet sås ca 56 Sorte Glenter i 2002, 46 i første halvår og 10 i andet. Vest for Lillebælt sås kun fugle i første halvår. I forhold til 2001 svigtede de østlige egne, mens den vestlige del af landet holdt niveauet. Den altdominerende lokalitet var Skagen (NJ), som i perioden 30/3-6/6 havde ca 18 fugle; 30/4 (3) og 21/5 (3) var de største dage. Kun på Sydlangeland sås lige så store dagstal: 24/5 4 Gulstav (F) og 26/5 3 Sydlangeland (F).

De første fugle sås alle i Vestdanmark: 29/3 1 Kegnæs Drej (SJ), 30/3 1 Skagen (NJ) og 6/4 1 Bork (RK); de sidste sås til gengæld i Østdanmark: 19/9 1 indtrk. Stevns Klint (S), 6/10 1 trækfors. Gedser Odde (LFM), og 7/10 1 Højerup, Stevns (S). Den eneste deciderede sommeriagttagelse var 6/7 1 Holmegårds Mose (S).

Regional fordeling af Sort Glente 2002.
Regional distribution of Black Kite 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	20	1	0	7-8	0	1	5	2	10	0	46
2. halvår	0	0	0	0	0	0	3	5	2	0	10

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Den stigende tendens gennem de seneste år fortsatte i 2002, og det skønnes, at der blev set mindst 250 Havørne ud over ynglefuglene, hvilket er det højeste antal nogensinde. Ynglebestanden talte 8 par, hvoraf dog kun 4 fik unger, i alt 6 (Grell & Rasmussen 2003). Stationære fugle iagttoges flere steder i det vestlige Danmark, således bl.a. 2/1-29/3 1 2K Vejlerne (NJ), 6/1-24/2 1 3K + 2 2K Mossø (ÅH/VE), 25/1-10/3 1 ad. + 1 3K Salten Langsø (ÅH/VE), 10/2-22/3 1 2K Tofte Sø (NJ), og 4/8-14/12 1 ad. Klægbanken/Skjern Å (RK). I det østlige Danmark iagttoges også flere stationære fugle, som i de fleste tilfælde utvivlsomt skyldtes området's ynglefugle.

Forårstrækket i den vestlige del af landet var særdeles ringe, idet der blot blev meldt om 4 fugle

ved Skagen (NJ) 10/4-23/6 og 3 fugle på Nordøst-djursland (ÅH) 4/4-8/4. På Sjælland var forårstrækket heller ikke stort – bl.a. 4 fugle ved Rørvig (S) i perioden 16/3-19/5. Efterårstrækket var mere livligt, således 11 fugle på Stevns (S) i perioden 2/9-10/12, mens der ved Kongelunden (S) sås 11 trækkende og 10 rastende fugle 17/9-22/12. De fleste iagttagelser drejede sig om 1 eller 2 fugle, men der var dog også enkelte meget store forekomster, bl.a. 10/11 7 Saksfjed Inddæmningen (LFM) og 25/11 6 Gavnø (S).

Hedehøg *Circus pygargus*

Ankomsten til landet skete til normal tid: 22/4 1 Åkirkeby (B), 24/4 1 2K Skagen (NJ) og 27/4 2 Rudbøl Kog (SJ). I løbet af året iagttoges ca 235 fugle, hvilket er en anelse flere end i 2001, men

mens Ribe Amt dominerede i 2001, tegnede Nordjylland sig for ca halvdelen af årets fugle. Trækket ved Skagen (NJ) iagttoges i perioden 23/4-19/6, i alt ca 55 forskellige individer og med 11/5 5 som den største dag.

Regional fordeling af Havørn 2002, excl. ynglefugle. Tal i parentes angiver det skønnede antal.
Regional distribution of White-tailed Eagle 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B
99 (ca 24)	4	15 (10+)	31 (19)	8	15 (10+)	43 (ca 26)	75 (50+)	126 (ca 75)	24

Regional fordeling af Hedehøg 2002.
Regional distribution of Montagu's Harrier 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
110+	15	45+	6	2	30+	3	7	8	7	≥ 233

Ved flere lejligheder iagttoges et antal fugle flyve til overnatning, således 14/6 10 NØ Billum Enge (RB), 18/6 5 hanner SV Billum Enge og 21/6 8 hanner S Billum Enge. Yderligere en stor forekomst var 27/7 6 Margrethe Kog (SJ). Årets sidste var 9/9 1 ad. hun S Kongelunden (S), 10/9 1 ad. hun Ulvedybet (NJ), og 11/9 1 1K Fanø (RB).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

I løbet af 2002 sås ca 30 fugle, halvdelen i den nordlige del af Jylland. Derfor er årets forekomst primært et nordjysk anliggende. I området omkring Lille Vildmose, Tofte Skov og Høstemark Skov (NJ) blev der iagttaget 6 forskellige fugle i løbet af året; heraf udgjorde de 3 et ynglepar med en årsunge, mens de øvrige fugle var en 4K, en 2K og en imm. Ved Skagen sås mindst 5 forskellige fugle i tidsrummet 20/3-22/8. Disse fugle angives som 1 ad., 1 3K, 2-3 2K samt en imm. 26/4 sås 5 nordtrækkende fugle ved Ellekrattet, Skagen (NJ). Mindst én 2K-fugl opholdt sig i Skagen-området (NJ) i henved 5 måneder fra sidst i marts til sidst i august. En 2K+ Kongeørn set 13/5 Ilbro Enge (NJ)

dukkede sikkert op i Skagen og er talt med derfra.

En fugl (angivet i parentes i tabellen) opholdt sig i et stort hede/plantageområde i Midtjylland på grænsen mellem Ringkøbing, Vejle og Århus amter. Den sås 3-4/2 samt 2/6 i Nørlund Plantage (VE, RK) og 19/4 ved Bølling Sø (ÅH/RK). Øvrige jyske fugle var 25/3 1 2K N Sødringholm Strand (ÅH), 20/4 1 Marshøj, Gjerrild (ÅH), 23/9 1 2K Lønborg Hede (RK) og 8/11 1 Fanø (RB). Desuden 29/8 + 13/9 1 1K+ Hanstedreservatet (NJ) og 6/9 1 2K Hanstedreservatet, 8/9 1 1K+ Byholm Vejle (NJ), 25/10 1 juv. Læsvig, Thisted (NJ), 6/11 1 imm. Tranum Klit (NJ) og 30/12 1 2K Glombak (NJ). Fra Fyn foreligger der tre fund: 29/3-10/4 1 2K Hindsholm (F), 22/4 1 2K Ø Spodsbjerg (F) samt 4/5 1 ad. N Ny Gesinge (F). Øst for Storebælt er der gjort følgende iagttagelser: 10/3 1 3-4K N Præstø Fed (S), 10/3 1 2K+ NØ Hellebæk (S), 19/9 1 imm. Stevns (S), 5/10 1 2K+ V Ringebæk Sø, Brøndby (S), 12/10 1 imm. indtrk. Gilbjerg Hoved (S) samt 22/12 1 1K Hestehovedet, Nakskov (LFM).

Regional fordeling af Kongeørn 2002. Tal i parentes angiver det skønnede antal.

Regional distribution of Golden Eagle 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
14+	3(1)	1	3 (1)	1-2(1)	0	2-3	4	1	0	≥ 25

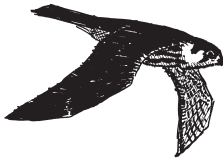
Aftenfalk, Skagen 4/6 2002. Foto: Ole Krogh.

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årets samlede forekomst var på ca 136 fugle fordelt med 110 i første halvår og 26 i andet halvår. Det er mere end dobbelt så mange som i 2001, hvilket viser hvor vejrafhængig denne elegante fugl er. Størsteparten af årets fugle oprådte i en periode med varmemfremstød fra Østeuropa. De første dukkede op en uges tid inde i maj: 8/5 1 ad. han Hee (RK), 9/5 1 ad. han Kikhavn, Hundested (S), og 10/5 i alt 4 eks. forskellige steder. Det store rykind skete omkring 20-22/5, hvor der på Bornholm iagttoges mindst 10 fugle, primært i og omkring Ølene og Bastemose. I samme periode sås 6 fugle på Gilbjerg Hoved (S), mens de fleste fugle i Skagen (NJ) først dukkede op nogle dage senere. Denne lokalitet var som så mange gange tidligere dominerende, i alt ca 50 fugle på træk eller trækforsøg i perioden 10/5-10/6, flest 4/6 (11) og 6/6 (6).

Efterårstrækket var beskedent, dog sås 29/8-1/9 5 S/SV Rosenvold (VE). Årets sidste var 19/9 1 ad. hun Hesselholm, Samsø (ÅH), 3/10 1 1K Åkirkeby (B) og 6/10 1 ad. han Sundby (LFM).

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Det samlede antal Lærkefalke i 2002 var mindst 630, 500 i første halvår og 130 i andet halvår. De første var 15/4 1 Blåkilde, Egvad (RK), 25/4 1 Gilleleje (S) og 26/4 1 Gilbjerg Hoved (S), mens det store gennemtræk var koncentreret til dagene 9-11/5. Ved Skagen (NJ) sås 165 trækkende og 20

rastende i perioden 29/4-10/6, med følgende store dage: 9/5 34, 10/5 18, 11/5 23 og 6/6 30. Ved Rørvig (S) sås 2/5-5/6 i alt 89 fugle, med 9/5 24, 10/5 15 og 11/5 11 som de største dage. Og Gilleleje (S) havde i alt 115 eks. i tiden 26/4-5/6, med 9/5 27, 10/5 30, 11/5 8, 21/5 10 og 22/5 10 som de største dage. En del fugle er utvivlsomt set på begge de sjællandske lokaliteter.

Der var kun få iagttagelser i juli: 7/7 1 Tåstrup ved Hellested (S), 15/7 1 Janderup Enge (RB) og 24/7 1 Børsmose, Blåvands Huk (RB). Ynglebestanden omfattede 6-7 sikre og 2-3 mulige ynglear (Grell & Rasmussen 2003). Det kan derfor undre, at der ikke var flere iagttagelser i løbet af sommeren.

Efterårstrækket gjorde ikke meget væsen af sig. Fra Rosenvold (VE) er meldt om 16 fugle 19/8-3/10 med 1/9 7 SV som største dag. Stevns (S) havde 13 fugle 24/8-21/9, mens der ved Kongelunden (S) sås 24 i perioden 1/9-5/10. Årets sidste var 7/10 1 Hesselholm, Samsø (ÅH) og 10/10 1 Sønderborg (SJ).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Det samlede antal Vandrefalke set i 2002 var mindst 584, 312 i første halvår og 272 i andet halvår. Det er færre end i de foregående år, men det kan muligvis skyldes, at materialet denne gang er renset grundigt for gengangere.

Regional fordeling af Aftenfalk 2002.

Regional distribution of Red-footed Falcon 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B
1. halvår	ca 58	2-3	1	5	2	1	4	14	8	15+
2. halvår	1	0	3	2	5	0	2	4	2	7

Regional fordeling af Lærkefalk 2002. Tallet i parentes angiver det skønnede antal fugle.

Regional distribution of Hobby 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B
1. halvår	202	6	4	57	1	5	16	223 (140+)	28	42
2. halvår	3	1	10	10	21	5	19	40	6	15

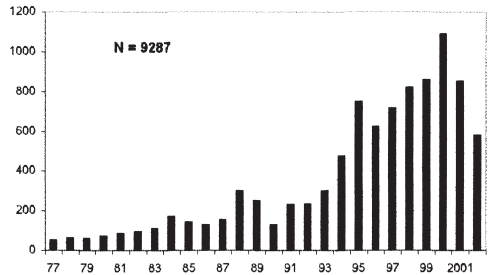

Forårstrækket ved Skagen (NJ) omfattede 47 trækkende fugle i perioden 20/3 - 30/5, mens 6 gjorde trækforsøg eller rastede; de største dage var 10/5 13 trk. og 11/5 9 trk. Det må have været nogle fantastiske falkedage, da også Lærkefalkene kulminerede på det tidspunkt. Nordøstdjursland bidrog med 18 trækkende i perioden 7/3-11/5, med 25/4 4 som maksimum. Trækket over Sjælland var også flot: ved Rørvig (S) sås 26 i perioden 2/4-20/5. I Vejlerne (NJ) sås 5/4 6 fugle – et stort forårsrastal.

Fra sommeren er meldt om et succesfuldt ynglepar med to unger på Møns Klint (LFM) – de første danske vandrefalkeunger i mere end 30 år. I juli sås foruden de 4 mønske fugle mindst 8 fugle på lokaliteter langs den jyske vestkyst.

Efterårstrækket iagttoges primært på den østlige del af Sjælland og langs den jyske vestkyst. Stevns (S) havde i perioden 25/8-5/10 17 fugle, flest 11/9 (4 indtrk.). Ved Kongelunden (S) sås 3 trækkende og mindst 16 rastende fugle i løbet af efteråret. På Fanø (RB) sås et meget stort antal Vandrefalke fra august og året ud. Det reelle antal er svært at an-

give præcist, men det drejer sig om i hvert fald 20-25 forskellige fugle. Der sås jævnligt 3-4 fugle samtidig, og 12/9 sås 6 trække mod sydøst ved Sønderho, mens der 31/12 iagttoges 9 rastende fugle på øen. Også i Vejlerne (NJ) rastede adskillige fugle, bl.a. 7/10 6.

Vandrefalk 1977-2002. Det vigende antal efter 2000 skyldes en mere grundig frasoortering af gengangere. *Peregrine Falcon 1977-2002.*

Regional fordeling af Aftenfalk 2002. *Regional distribution of Red-footed Falcon 2002.*

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B
1. halvår	ca 58	2-3	1	5	2	1	4	14	8	15+
2. halvår	1	0	3	2	5	0	2	4	2	7

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Forekomsten af denne art var rekordstor i 2002, som det også er anført af Grell & Rasmussen (2003).

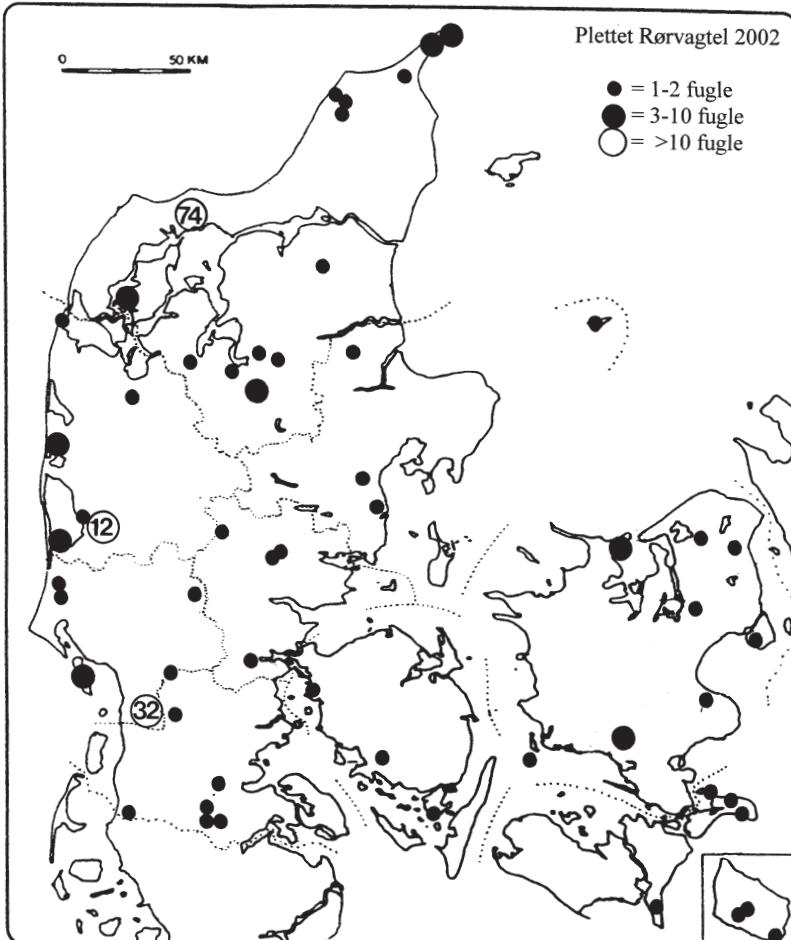
Arten har været i fremgang i de senere år, og der konstateres nu tocifrede antal på en række lokaliteter, ligesom adskillige fund af ungfugle vidner om vellykkede yngleforsøg. Der spores desuden en tendens mod en stadig tidligere ankomst. Hvor ankomstdatoen i perioden 1992-1998 lå i tidsrummet 8-21/4 (gennemsnit 14/4), har den i 1999-2001 ligget imellem 4/4 og 6/4! I 2002 blev den første iagttagelse gjort allerede 29/3, 2 syng. Magisterkogen (SJ), efterfulgt af 7/4 1 Korselitze (LFM). Tre lokaliteter havde tocifrede antal: Ribe Østerå (RB) med i alt 30, Vejlerne (NJ) med i alt ca 29, samt Skjern Enge (RK) med op til 12. Forekomsten var tydelig totoppet, med kulminationer i maj og juli. Influxet i juli formodes at være forårsaget af eksistensen af store bestande i om-

råder syd for Danmark, kombineret med høj vandstand i vådområderne her i landet (Grell & Rasmussen 2003).

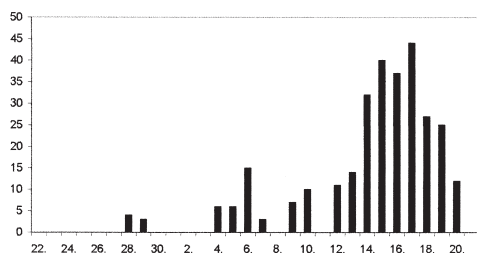
Årets sidste fund var 13/9 1 ad. + 1 1K Gulstav (F) samt 13/9 1 juv. Hovvig (S).

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Forårstrækket var mindre end normalt, men forløb som tidligere år med et maksimum medio maj. Samtlige forårsagttagelser er fra rastepladserne i Vestjylland, med undtagelse af 11/5 6 trk. Nordstrand, Skagen (NJ) og 13/5 1 Sørig Enge (NJ). De første 4 rastende fugle sås 28/4 ved Skjern Enge (RK), og maksimum på 44 fugle blev nået 17/5. De sidste 12 fugle her sås 20/5. Antallet af fugle på Skjern Enge er vist i figuren. Øvrige rasteagttagelser er 1/5 2 Høvsøre (RK), 3-9/5 op til 9 Vest Stadil Fjord (RK), 6-8/5 op til 13 Stadilø (RK), 8/5 11 Hovvig (RK), 19/5 11 Tipperne (RK) og 20/5 3 Ulvedybet (NJ).

I efteråret var der som sædvanlig kun få jagttagelser: 8/8 2 rst. Krogsande, Blåvands Huk (RB), 15/8 1 juv. Vestamager (S), 16/8 1 1K trækkende Fanø (RB), 18/8 7 trk. Fanø, 23/8 1 1K rst. Fanø, 25/8 1 ad. rst. Fanø (RB), 27/8 1 rst. Gørlev (S), 28/8 1 trk. Stevns (S), 29/8 1 trk. Stevns, og 15/9 5 1K rst. Fanø.

Pomeransfugl. Antal fugle pr dag ved Skjern Enge, 28/4-20/5 2002.

Dotterel, birds per day at Skjern Enge 28 Apr - 20 May.

Hvidbrystet Præstekrave

Charadrius alexandrinus

Iflg. Grell & Rasmussen (2003) blev der optalt 92 ynglepar i 2002, og den samlede danske bestand vurderes til 100-110 par ligesom i de forudgående fire år. Der var ingen ynglefund uden for Vadehavsområdet, og også øvrige fund uden for dette område var sparsomme: 10-21/5 1 Skjern Enge (RK), 10/5 1 hun Skagen (NJ), 18/5 1 Skagen, 19/6 1 han Tipperne (RK), 8/7 1 Løkkeby Strandsø (F), samt 8/9 3 og 28/9 2 Skjern Enge.

Regional fordeling af Lille Præstekrave (ynglepar) 2002.

Regional distribution of Little Ringed Plover (breeding pairs) 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
7-8	8-9	0	5-10	8	1	1	12	3	3	48-55

Regional fordeling af Kærløber, Tredækker og Islandsk Stor Kobbersnepe 2002.

Regional distribution of Broad-billed Sandpiper, Great Snipe and Black-tailed Godwit, *subsp. islandica*, 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Kærløber	24	4	3	9	0	24	6-8	23-26	2	0	95-100
Tredækker	8-9	2	5-8	1	0	2	2	6	3	2	31-34
Isl. Stor Kobbersn.	ca 95	ca 52	6	0	0	0	1	3	0	0	ca 152

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Arten optræder i yngletiden ofte på steder som grusgrave, hvor den skal opsøges for at blive registreret. Materialet er derfor noget uensartet, men det giver alligevel et billede af forekomsten. Antallet af ynglepar var stort set som i 2001. Årets første var 29/3 2 Strandager (F), og den sidste 21/9 1 Skjern Enge (RK).

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årets forekomst lå noget over gennemsnittet på 59 fugle/år for 1978-2000, og der var pæne tal både forår og efterår. I foråret sås i alt mindst 33 i perioden 10-30/5, hvilket faktisk er rekord. Det var især en enkelt stor flok, der trak op: 25/5 11 Højer Vade (SJ). Desuden skal nævnes 22/5 3 rst. Kongelunden (S). Efterårets fugle sås i perioden 10/7-11/9, i alt mindst 62. De største tal her var 21/7 3 Stokken, Læsø (NJ) og 11/8 3 Gerå Enge (NJ).

Tredækker *Gallinago media*

Takket være en talrig forekomst i efteråret, tangerer 2002 med mindst 31 fugle næsten rekordåret 1980 (32). Forårets forekomst på i alt 3-4 fugle i perioden 15/5-9/6 var derimod normal. De første af efterårets ca 28 fugle var 10/8 2 rst. Saltholm (S),

mens 15/10 var seneste dato. Enkelte lokaliteter husede mere end én fugl: 11/8-11/9 op til 4 Bolle Enge (NJ), og under feltræffet på Fanø (RB) blev mindst 3-4 fugle støvet op i dagene 6-7/9. Nævnes skal også 20/8-9/9 2 Borreby Mose (S).

Islandsk Stor Kobbersneppe

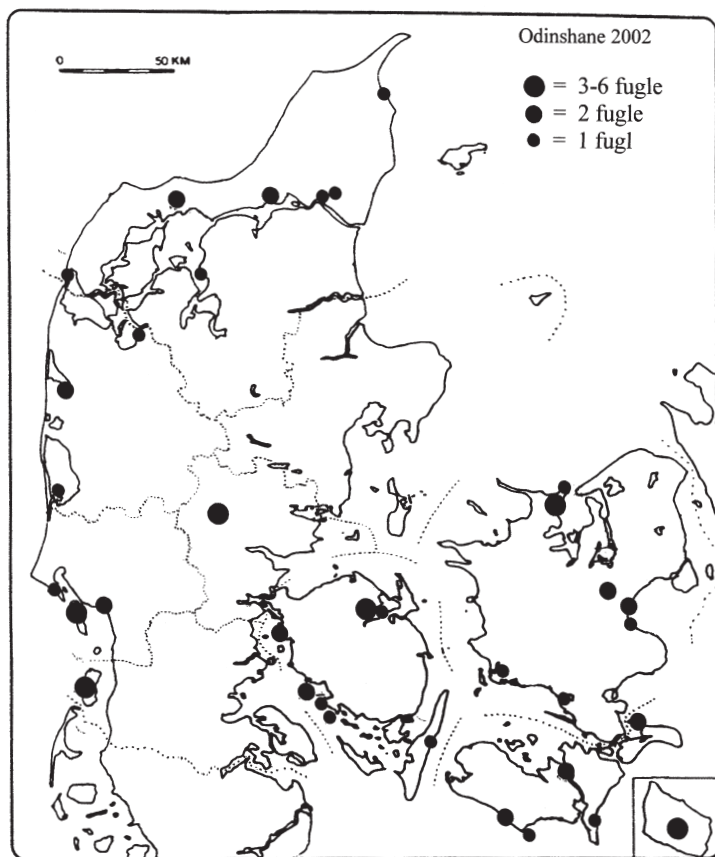
Limosa limosa islandica

Denne underart af Stor Kobbersneppe var i 2002 stort set en Nord- og Vestjysk specialitet, idet næsten alle fund er fra NJ, RK og RB. Forekomsten i Nordjylland, i alt ca 95 fugle, får betegnelsen "et helt exceptionelt år" i Nordjyllandsrapporten, og fra Ringkøbing Amt anføres "ekstremt mange" som kommentar til de i alt ca 52 fugle herfra. De største flokke var 16/4 9 og 2/9 23 i Vejlerne (NJ) samt 9/10 19 Tipperne (RK). Efterårets forekom-

ster omfattede et stort antal ungfugle. De tre eneste fund uden for ovennævnte tre regioner var 27/1-8/4 1 Borreby Mose (S), 29-30/6 1 ad. Strandager (F), samt 17/9 2 Præstø Fed (S).

Odinshane *Phalaropus lobatus*

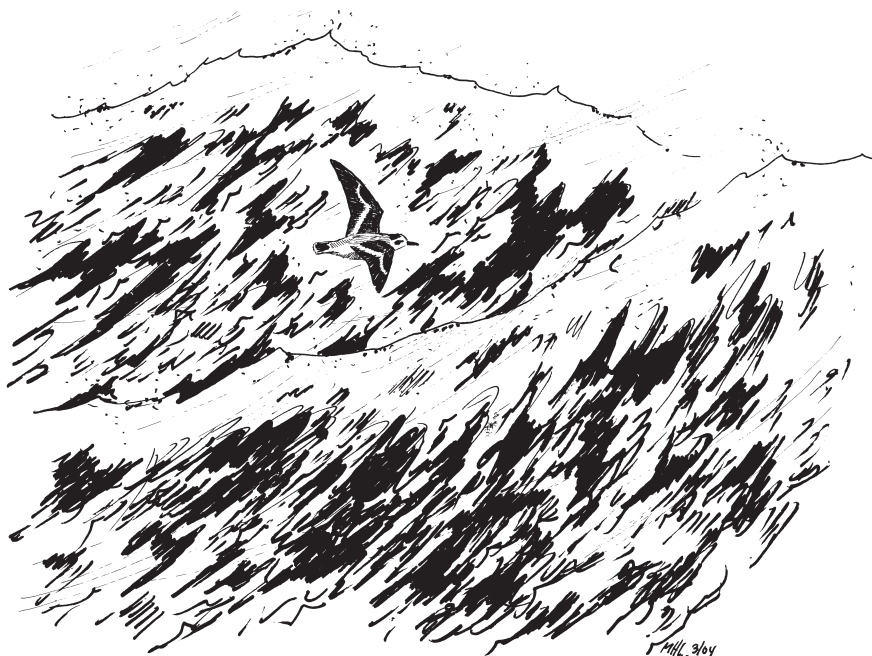
I lighed med de to forudgående år var 2002 et meget gennemsnitligt år hvad angår Odinshøns, i alt 67 registrerede fugle. Af disse blev 15 set på forårstrækket i perioden 18/5-16/6, hvor de første var 18/5 1 Sneum Engso (RB), 21/5 1 Ulvedybet (NJ) og 22/5 2 Kogleakssøen, Vejlerne (NJ). Efterårstrækket blev indledt 3/7, 1 Fanø Nordstrand (RB), og afsluttedes med 17/9 1 Klydesøen (S), 18-19/9 1 Nyord (LFM) og 26/9 1 Skredbjerg, Rørvig (S). Der var altså ingen fund i oktober. Seks fund omfattede to fugle: 22/5 Kogleakssøen, Vejlerne (NJ), 2/6 Lidsø-Tjørnebjerg (LFM), 4/6 Hov Vig (S), 30/7 Ramsø (S), 3/8 Udkæret (B) og 9/8 Felsted Kog (RK), mens der var to fund af tre fugle: 15/8 Galtkær (VE) og 29-31/8 Lakolk Strand (SJ).

Regional fordeling af Odinshane 2002.

Regional distribution of Red-necked Phalarope 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
10	4	6	0	3	3	13	14	8	6	67

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Med 9 fund blev 2002 et typisk år. Siden 1978 er der set mellem 2 og 10 Thorshøns pr år, med 1988, 1995 og 1997 som de eneste, men til gengæld markante undtagelser, idet der hvert af disse år blev set over 25 fugle. Der var et enkelt forårsfund: 15/5 1 hun Nordstrand, Skagen (NJ), mens resten blev set i efteråret, hvor størstedelen af observationerne faldt i slutningen af oktober: 12/10 1 Feddet (S), 13 + 16/10 1 1K rst. Frederikshavn Havn, 26/10 1 rst. Gilbjerg Hoved og 1 Ørhage (NJ), 27/10 1 1K rst. Keldsand, Fanø (RB), 28/10 1 Kikhavn (S), samme dag 1 1K Roshage (NJ) og 1 Råhede Vade (RB).

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*

Med i alt 49 fugle må 2002 betegnes som et decideret bundår for Mellemkjovent. I alt 32 af fuglene blev set i de indre farvande, med hovedparten (26) omkring Sjælland. I Nordjylland var antallet helt i bund, således kun én ved Skagen i efteråret, og symptomatisk var Nordjyllands forårstotal – i alt 5 fugle, alle ved Skagen – større end efterårstotalen, hvilket vist aldrig er set før.

Året blev indledt med et vinterfund: 27/2 1 Gilbjerg Hoved (S). Forårets i alt 10 fugle blev set i perioden 22/4-17/5. Der var et enkelt sommerfund, 26/6 1 Lild Strand (NJ). Fra efteråret i alt 37 fugle i perioden 3/8-3/11.

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

Med i alt kun 42 fugle blev årssummen den fjerdelaveste siden arten blev taget af SU-listen i 1987. Alle fund er fra efteråret, med yderdatoerne 25/7 1 trk. Lild Strand (NJ) og 26/10 1 1K trk. Ørhage (NJ). De bedste lokaliteter var Præstø Fed (S) med i alt 12 fugle i perioden 22/8-23/9 og Kongelunden (S) med i alt 5 i dagene 2/9-8/9.

Storkjove *Stercorarius skua*

Mens 2002 var et decideret bundår for de "små" kjoventer, blev det et flot år for Storkjovent, med rekordforekomster i NJ. Året minder således meget om 2001, også derved at ingen af de øvrige rapportområder melder om større forekomster – flere havde faktisk meget få.

Forårets forekomst indledtes 18/3, 1 Nordmannshage (NJ), samt meget usædvanligt 18/4 2 Ø Hammeren (B), hvilket blot er sjette fund på Bornholm. Frem til 21/5 sås yderligere 8 fugle, heraf 5 i NJ samt 19/5 1 trk. Møns Fyr (femte forekomst på Møn). Omkring midsommer sås i dagene 24/6-5/7 i alt 12 fugle, bl.a. 3 på Gilbjerg Hoved (S). Efterårets forekomst omfattede ca 910 fugle mellem 22/7 og 2/11, heraf 875 i Nordjylland! Kulminationen fandt sted 1/9 med 185 V Lild Strand (NJ), 190 V Roshage (NJ) samt 330 V Skagen. Sidstnævnte er ny dagsrekord for landet, den hidtidige var 28/8 2001, 285 Lild Strand.

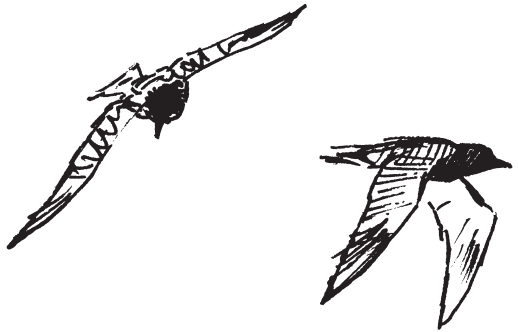

Regional fordeling af Mellemkjove, Lille Kjove og Storkjove 2002.

Regional distribution of Pomarine Skua, Long-tailed Skua and Great Skua, 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Mellemkjove	8	2	6	1	0	0	2	29	1	0	49
Lille Kjove	10	1	2	1	0	0	0	28	0	0	42
Storkjove	880	14	8	5	1	1	0	13	1	2	925

Islandsk Stor Kobbersneppe, Pyttodde 13/9 2002. Foto: Ole Krogh.

Sorthovedet Måge *Larus malanocephalus*

2002 var det næstbedste år for arten nogensinde, kun overgået af 1996 med 55 fugle. Der blev set mindst 53 fugle, inkl. ét ynglefund på (S) og to på (F). I 2001 sås 30 fugle. Arten blev set i alle regioner undtagen (B), og i alle måneder. Der var flest observationer i forårsmånederne marts-juni, først og fremmest fordi mange var ude for at se på de stationære ynglefugle.

Ynglefundene var 26/3-17/5 Skalø, Vigelsø (F), maks. 12/5 3; og 31/3-20/7 Holme Sø, Brøndby Strand (S), maks. 23/4 2 ad. + 1 3K og 30/5 3, herefter sås dagligt 2-3 fugle frem til 20/7, og fra 17/7 desuden 1 flyvefærdig unge. Herudover var der et hemmeligholdt fund fra (F). Fra Sneum Eng-sø (RB), hvor der tidligere er set fugle i ynglesæsonen, var der kun én obs., 9/5 2 ad.; da der ved det nærliggende St. Darum (RB) allerede 30/7 blev set en 1K-fugl, kan arten dog evt. have ynglet ved Sneum Eng Sø. Katholm (SJ) havde en territoriehævdende fugl 17/3-30/5, men der er kun oplysninger om denne ene fugl; nogle år er der set to fugle på lokaliteten.

Uden for ynglelokaliteterne var der følgende fund af mere end én fugl: 30/8 1 1K + 1 3K

Hanstholm (NJ), 2/9 1 + 1 2K Hirtshals (NJ) og 25/5 2 Langli (RB). I København (S) er en 4K+/ad. fugl set 11/1-17/2 og igen 3/11-31/12, primært ved Enghave Plads og Christianshavn Vold. Den er formodentlig identisk med en fugl, der er set i København gennem flere år.

Sabinemåge *Larus sabini*

Med kun 7 fugle var 2002 et skuffende år. Gennemsnittet for 1980-2001 er 27 fugle/år, hvor der dog er set bort fra de to ekstremt gode år 1987 (187) og 1997 (437). Årets fund var: 1/9 1 1K Kikhavn (S), 4/10 1 1K Ulvedybet (NJ) (obs. i Limfjorden er sjældne), 5/10 1 1K Nr. Lyngvig (RK), 16/10 1 1K Svaneke (B), 17/10 1 1K Årsdale (B), 26/10 1 ad. Lild Str. (NJ), 28/10 1 V Kors-hage (S), og 24/11 1 ad. rst. Rosenvold (VE). De to observationer fra (B) gjaldt samme fugl, og det var Bornholms anden Sabinemåge.

Middelhavssølvmåge

Larus (argentatus) michahellis

Materialet er forsøgt rensat for gengangere. Med i alt ca 60 fugle blev 2002 til endnu et rekordår; den tidligere rekord var mindst 36 fugle i 2001. Der var

Odinshane, Rærup, Vodskov (NJ) 17/7 2002. Foto: Ole Krogh.

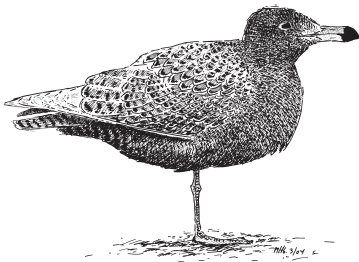
Hvidvinget Måge, Hirtshals 15/2 2002. Foto: Ole Krogh.

observationer i alle regioner, men som normalt er der set flest fugle i Østersø-området, især Bornholm (B). Ligesom i 2001 hænger de mange fund på Bornholm sammen med felttræffet, som afholdtes i uge 42 og gav mindst 13 fugle; der var tre obs. af mere end én fugl: 13/10 1 1K + 1 ad. Snogebæk (B), 13/10 1 1K + 1 ad. og 16/10 2 ad. Hasle (B), og 14/10 1 2K + 2 ad. Nexø (B). Herudover var der yderligere en obs. af mere end én fugl på Bornholm: 16/9 2 Årsdale. I resten af landet blev der kun set enlige fugle, dog havde flere lokaliteter besøgt af forskellige fugle i løbet af sæsonen. Alderfordelingen var 21 1K, 6 2K, 1 3K, 3 4K, 20 4K+/ad. og 9 uspecificerede. Ligesom i tidligere år var hovedparten af de tidlige efterårsfund gamle fugle.

Kaspisk Måge *Larus (argentatus) cachinnans*

2002 var et helt forrygende år med 121 fugle, mod 62 i 2001. Kaspisk Måge har en endnu mere østlig udbredelse i Danmark end Middelhavssølvmåge, og kun fem fugle sås i Vest- og Nordjylland: 6/4 2 3K Thyborøn (RK), 8/10 1 1K Esbjerg (RB), 12/10 1 1K Skagen (NJ), og 7/11 1 1K Fanø Vesterstrand (RB). De to fugle fra (RB) kan være identiske. På Bornholm (B) var der nogle meget store iagttagelser under felttræffet i oktober: 12/10 11 Rønne, 14/10 1 juv. + 8 ad. Hasle, og 18/10 19 Dueodde. Største obs. uden for (B) var 31/8 3 1K Gedser (LFM), 23/9 4 1K Klintholm Havn (LFM), og 26/10 1 1K + 1 3K + 1 5K Rødvig (S). Det må også konstateres, at arten nu observeres jævnt udbredt langs de Bornholmske kyster, specielt om efteråret, samt langs Sjællands Østersø-kyster. På (LFM) og (F) ses den noget mere spredt, hvilket dog kan skyldes, at den ikke eftersøges systematisk her.

Langt hovedparten af iagttagelserne gælder ungfugle; aldersfordelingen af samtlige observationer var 66 1K, 17 2K, 4 3K, 1 4K, 25 5K/ad, og 69 uspecificerede.

Hvidvinget Måge *Larus glaucooides*

Med i alt mindst 17 fugle var 2002 det bedste år siden 1999, hvor der også blev set 17, og året blev dermed det fjerdebedste siden arten blev taget af SU-listen i 1990. Kun tre af fundene er fra andet halvår. Den regionale fordeling var (NJ) 8-10, (RK) 4, (RB) 2, (VE) 2, (SJ) 1.

Skagen (NJ) havde 1 2K 2/3-6/5, mens 1 2K og 1 ad. besøgte Hanstholm (NJ) i perioden 6/3-5/5; 1 2K opholdt sig 16/2-2/6 i Hirtshals, hvor der desuden var en 3K fugl 24/2. Herudover sås 10/3 1 2K Agger Tange. Fra (RK) er meldt om en langtidsstationær fugl samt tre andre obs., 24/2-8/5 1 2K Hvide Sande, 16/2 1 2K S Thorsminde, 6/4 1 2K Thyborøn og 21/4 1 Ringkøbing. Fra området omkring Blåvand/Grønningen (RB) var der 28/3-25/4 1 2K, og i Rudbøl Kog/Sønderkog (SJ) sås 27/4 1 2K.

Arten er en meget sjælden sommergæst i Danmark (Olsen 1992), men i 2002 var der et par fund omkring midsommer, 22/6-1/8 1 subad. Esbjerg (RB), og 14/7 1 ad. Frøstrup (NJ). Årets mest langtidsstationære fugl sås i Kolding, hvor en gammel kending dukkede op 29/12 2001 og blev frem til 20/4 2002; den samme fugl blev først set i byen som 4K 10/3 2001, og sandelig om den ikke dukkede op igen 20/8 2002 og blev på stedet i hvert fald til 30/12. Årets anden fugl i Vejle Amt (VE) var 3/3 1 2K Trelde Næs.

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Til trods for, at årets 48 fugle var mere end dobbelt så mange som i 2001 (23), må 2002 betegnes som et jævnt år. Gennemsnittet siden 1978 er 98 fugle/år, svingende mellem 23 og 188. For de sidste 10 år er gennemsnittet dog kun 61 fugle/år. Noget usædvanligt var der i 2002 ingen obs. i oktober, november og december. Der var fund i alle regioner på nær (VE), som sædvanligt flest i Nord- og Vestjylland. Sommerfund blev gjort i Hanstholm (NJ) og Hirtshals (NJ) i perioden juni – pri. juli. Følgende lokaliteter havde dagsobs. af mere end én fugl: Skagen (NJ) (14/3 1 2K + 1 4K, 16/3 1 2K + 1 3K + 1 ad., 4/4 2 2K + 1 ad.); Hirtshals (NJ) (1/3 3 2K, 10/3 2 2K, 29/3 3 2K); Hanstholm (NJ) (22/3 1 2K + 1 4K); Thyborøn (RK) (25/2 3 2K, 27/2 2 2K, 12/4 2 2K, 21/4 1 2K + 1 4K); Hvide Sande (RK) (17/3 1 2K + 1 ad.); Esbjerg (RB) (23/2 2).

De eneste efterårsfund var 29/8 1 Blåvands Huk (RB) og 23/9 1 Sortedamssøen (S).

Regional fordeling af måger 2002.

Regional distribution of Mediterranean Gull (1), Sabine's Gull (2), Yellow-legged Gull (3), Western Yellow-legged Herring Gull (4), Iceland Gull (5) and Glaucous Gull (6), 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
1) Sorthovedet Måge	9	1	12	2	7	1	9	11	1	0	53
2) Sabinemåge	2	1	0	0	1	0	0	2	0	1	7
3) Kaspisk Måge	1	2	2	0	0	0	3	30	11	62	121
4) Middelhavssølvmåge	4	3	3	2	1	3	2	11	6	25	60
5) Hvidvinget Måge	8	4	2	0	2	1	0	0	0	0	17
6) Gråmåge	22	10	5	1	0	2	2	3	1	3	48

Ride *Rissa tridactyla* (yngleforekomster)

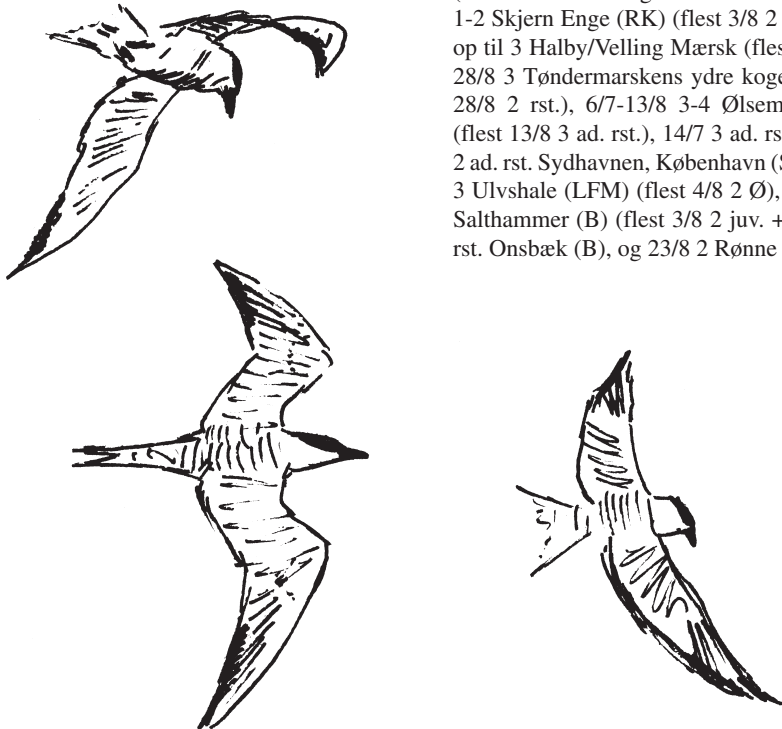
22/6 taltes 800 fugle ved Bulbjerg (NJ), hvilket er eneste optælling fra ynglepladserne. En mere målrettet optælling af de få kolonier ville være ønskeligt.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Der var ingen observationer uden for de gamle yngleområder i Vadehavet. Første fugl var 28/4 1 Lakolk Sø (SJ), mens den sidste sås næsten 4 måneder senere, 19/8 1 Keldsand (RB). Iøvrigt henvises til Grell & Rasmussen (2003).

Rovterne *Sterna caspia*

Den vigende tendens ser ud til at fortsætte. Der er observationer af i alt ca 57 fugle, og siden 1978 har kun fire år været ringere. Gennemsnittet for perioden 1978-2001 er ca 73 fugle/år. Som sædvanligt er der set flest fugle (mindst 36) øst for Storebælt. Årets første fugle sås forholdsvis tidligt, 19/4 1 ad. N Allinge (B) og 20/4 1 rst. Salthammer (B), mens de sidste var 28/8 2 rst. Margrethe Kog (SJ). Flest fugle sås ved Kongelunden (S): 18/6-5/8 i alt 8. Andre lokaliteter med mere end én fugl var 31/7 3 ad. Pyt Odde (NJ), 3/7-19/8 i alt 3 Tipperne (RK) (flest 6/7 2 ad. rst. og 19/8 1 IK + 1 ad.), 24/7-28/8 1-2 Skjern Enge (RK) (flest 3/8 2 ad. rst.), 8-25/8 op til 3 Halby/Velling Mærsk (flest 25/8 3), 27/6-28/8 3 Tøndermarskens ydre koge (SJ) (flest 24-28/8 2 rst.), 6/7-13/8 3-4 Ølsemagle Revle (S) (flest 13/8 3 ad. rst.), 14/7 3 ad. rst. Selsø (S), 7/8 2 ad. rst. Sydhavnen, København (S), 21/7-4/8 i alt 3 Ulvshale (LFM) (flest 4/8 2 Ø), 20/4-3/8 i alt 5 Salthammer (B) (flest 3/8 2 juv. + 1 ad. S), 5/8 2 rst. Onsbæk (B), og 23/8 2 Rønne (B).

Regional fordeling af Rovterne 2002.

Regional distribution of Caspian Tern 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
5	8	2	0	0	3	2	20	4	13	ca 57

Lomvie *Uria aalge* (yngleforekomster)

Som i de seneste mange år ynglede ca 2500 par på Græsholmen (B).

Alk *Alca torda* (yngleforekomster)

Bestanden holdt sig på ca 750 par på Ertholmene (B), mens der ved Mulekleven (B) så ud til at være kommet flere par – 10-13 mod 6-8 par i 2001.

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomster)

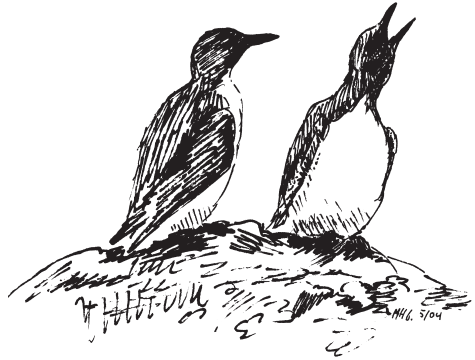
Der er desværre ikke foretaget en koordineret indsats for at optælle ynglebestanden i 2002, og der mangler derfor tal fra f.eks. de nordjyske kolonier på Hirsholmene og Ndr. Rønner, som huser hovedparten af den danske bestand. Ved de seneste optællinger udgjorde den nordjyske bestand 750-775 par, heraf 675-700 par på Hirsholmene (2001), 45 par på Ndr. Rønner (2000) og 30 par på Deget (2000). Om der stadig yngler Tejst ved Østerby Havn på Læsø vides ikke.

Af de større kolonier i Århus Amt er kun dem på Tunø optalt i 2002; her var der 62 par (55-61 i 2001). Desuden 5-6 par Sangstrup Klint (ÅH). Ynglelokaliteterne på Samsø (Kyholm, Lindholm, Vejrø og Vandstedet) er ikke optalt i 2002, men der er set pæne antal i området i yngletiden, således 7/5 i alt 42 Stavns Fjord. Der var også formodninger om ynglen i Anholt Havn, hvor der ynglede 2 par på havnemolen i 2001. Ved enkelte af de øvrige kendte ynglelokaliteter, f.eks. Endelave (VE) og Romsø (F), er der også set Tejst i yngletiden, men bestanden er tilsyneladende ikke optalt i 2002. Fra de Sjællandske yngleområder, f.eks. Hesselø (115 par i 2000), Musholm (10-11 par i 2000), Reersø (3 par i 2000) og Sejro (100 par i 2000) foreligger der tilsyneladende ingen optællinger fra senere år.

Lunde *Fratercula arctica*

Med i alt 101 fugle blev 2002 det bedste år for arten siden den første gang blev behandlet i årsrapporten i 1978. Det hidtil bedste år var 1990 med 96 fugle. Gennemsnittet for 1978-2001 er 49 fugle/år, med 16 som det laveste.

I første halvår var der kun ét fund, 18/2 1 død Kjul Strand (NJ). Andet halvårs første fugl sås

allerede 24/7 og 26/7, 1 1K rst. Blåvand (RB), og 25/7 1 1K V Lild Str. (NJ); det er meget tidligt for 1K-fugle. Årets sidste fund var 31/12 1 S Kors-hage (S). Meget bemærkelsesværdigt er det, at hele 93 af årets fugle er set i Kattegat. Det hænger sammen med en fantastisk god periode, hvor der 29/9-6/10 blev talt i alt 56 fugle langs Nordsjællands kyster, specielt ved Kronborg/Helsingør (S) med 49 fugle fordelt som følger: 29/9 12 trk., 30/9 4 trk., 4/10 8 trk., 5/10 19 trk. + 1 rst., 6/10 5 trk. Fra samme uge bør også 6/10 3 S Kysing Næs (ÅH) nævnes; lokaliteten havde i alt 6 fugle i perioden 6/10-15/12. Senere, fra 27/10 til 1/11, sås der igen mange fugle ved Kronborg: 27/10 3 N, 28/10 2 S, 29/10 8 N og 1/11 2 trk. Fra samme periode bør også nævnes 28/10 4 SV Hundested (S). De øvrige fund drejer sig om 1-2 fugle. Et fund fra de indre danske farvande var 16/10 1 1K rst. Svinø (S).

Turteldue *Streptopelia turtur*

Der er to områder i Danmark, hvor chancen for at se Turteldue er særlig stor: Skagen, hvor en del fugle ses på forlænget træk, og det sydlige Jylland (SJ+RB), hvor den fåtallige danske ynglebestand holder til.

Årets forekomst lå i tidsrummet fra 26/4 (1 rst. Skagen (NJ)) til 10/10 (1 trk. Hvide Sande (RK)).

Regional fordeling af Lunde 2002.
Regional distribution of Puffin 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
6	1	1	9	3	0	0	81	0	0	101

Regional fordeling af Turteldue 2002.
Regional distribution of Turtle Dove 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
21	2	4	1	0	15	1	4	0	5	53

I Skagen-området er der set i alt 10-15 eks. i perioden 26/4-10/6, flest 1/6 7 rst., mens der fra Sønderjylland foreligger fund fra i alt 6 lokaliteter; flest var der 16/6, 5 Bommerlund Plantage og samme dag 4 Frøslev Plantage. Der er ikke indrapporteret sikre ynglefund, men der var syngende fugle på i alt 5 lokaliteter, alle i SJ og RB.

Mosehornugle *Asio flammeus*

Yngleforekomsten behandles af DATSY (se Grell & Rasmussen 2003). De største koncentrationer i vinterhalvåret og fra trækstederne var 21/2 10 Maden, Helnæs (F), 1/4 4 Stensnæs (NJ), 1/4 4 Hillerup Enge (RB), 25/5 4 rst. Grenen (NJ), 31/10 7 Tipperne (RK), samt 12/11 4 Tipperne.

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Indberetningerne ligger på niveau med de senere års, og er dermed ikke repræsentative for artens udbredelse og bestandsstørrelse i Danmark. Observationerne lå i perioden fra 13/5 (Skagen) til 4/9 (Fanø), og der var yderst få fund uden for Nord-, Vest-, Midt- og Sydjylland samt Djursland: 16/5 1 rst. Christiansø, 17/5 1 Køge Sydstrand (S), 21/5 1 rst. Rødovre (S), 25/5 1 syngende Anholt (ÅH), samt 4/6 1 Asserbo Plantage (S). Lokaliteterne med flest syngende fugle var Råbjerg Plantage (NJ) 6, Torup Klitplantage (NJ) 6, Hoverdal Plantage (RK) 7, Nørlund Plantage (RK/VE) 10, Fanø Klitplantage (RB) 13.

Biæder *Merops apiaster*

Der var fund uden for ynglelokaliteterne i perioden 8/5 til 25/8. De mest bemærkelsesværdige observationer var 18/5 7 Hanstholm (NJ), 15/6 7 Søndervig (RK) samt 4/8 2 ad., der fodrede 2 udflyjende

juv. nær Strids Mølle (S); hvor de sidstnævnte har ynglet vides ikke. Der var yngleforsøg på i alt tre lokaliteter, to i Vestsjælland og en i Vestjylland (se Grell & Rasmussen 2003).

Hærfugl *Upupa epops*

Med en årssum på kun 13-15 fugle var årets forekomst langt under middel. Bl.a. var der slet ingen fund fra Nordjylland, hvilket vist ikke er sket før. Fundene fordelte sig i tidsrummet fra 9/4, 1 Stensved (S), til 27/10, 1 Skæring (ÅH), og med en efternøler i december, 12/12 1 Dragør Sydstrand (S). Ifølge *Fugle i Felten* 3/2002 var der i alt 4 i maj, men kun én har fundet vej til lokalrapporterne og/eller dofbasen!

Regional fordeling af Mosehornugle, Natravn, Biæder og Hærfugl 2002.
Regional distribution of Short-eared Owl, Nightjar, Bee-eater and Hoopoe 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Mosehornugle	54	40	37	13	4	2	32	52	11	35	280
Natravn	70	32	22	8	19	4	0	4	0	1	160
Biæder*	14	7	0	3	0	0	2	10	2	0	38
Hærfugl	0	0	0	2-3	0	0	1	3	5	2-3	13-15

* obs. der med sikkerhed kan henføres til fugle fra de tre ynglelokaliteter er ikke medtaget

Vendehals *Jynx torquilla*

Ynglebestanden på de få kendte ynglelokaliteter overvåges fortsat af DATSY, se Grell & Rasmussen (2003). Rapportgruppernes materiale omhandler formodentlig stort set kun trækfuglene, omend det kan være svært at vurdere de enkelte observationer. Arten færdes meget skjult og diskret under trækket, hvorfor materialet formodentlig ikke afspejler det reelle antal fugle, der passerer landet. Der er dog ingen tvivl om, at arten er blevet mere fåtallig på trækstederne i de senere år, en tendens der også er registreret i f.eks. Sverige.

De tidligste fugle ses ult. april. Årets første var 19/4 1 Rørvig (S), og samme lokalitet blev forårets

Markpiber *Anthus campestris*

Yngleforekomsten er grundigt behandlet af Grell & Rasmussen (2003). I Skagen (NJ) var der fugle fra 8/5 til 10/8, mens der fra Anholt kun er indberetninger fra perioden 12/5-26/5. Herudover var der i første halvår en stationær fugl 23-25/4 Gedser (LFM), 25/4 1 trk. Ulvshale (LFM), 16/5 1 Nordhavnstippen/Stubben, København (S), 25/5 1 Gl. Hviding Forland (RB), og 19/5 + 3/6 1 Hammeren (B). Fundene i andet halvår var 22/8 1 S Karrebæk, Dybsø, Avnø (S), 25/8 1 Fanø (RB), 7-8/9 1 SØ Sønderho Strand (RB), 10/9 1 rst. Frisenfelt (LFM), og 12/9 1 SØ Sønderho.

Regional fordeling af Vendehals hhv. forår og efterår (excl. ynglefuglene).
Regional distribution of Wryneck 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	7	2	2	6	2	0	4	18	12	12	65
2. halvår	0	7	20	3	2	0	3	12	6	6	59

bedste med i alt 12 fugle frem til 22/5 (flest 1/5 4 Korshage). Ellers var fundene jævnt fordelt over landet. Forekomsten i efteråret faldt i perioden 9/8-25/9, i alt 59 fugle. Her skal nævnes 27/8, 7 rst. Blåvands Huk (RB) og 6 rst. Sønderho, Fanø (RB).

Toplærke *Galerida cristata*

Toplærken er behandlet grundigt af Grell & Rasmussen (2003). Eneste tilføjelse er en usædvanlig forekomst, 30/12 1 Næstved Storcenter. Der blev også set en Toplærke her 2/11 2000.

Storpiber *Anthus richardi*

Der blev set i alt 25 fugle, heraf 1 forårsfugl: 24/4 Nordhavnstippen/Stubben (S). Efterårets første var 15/9 1 Hjarnø (VE), 21/9 1 trk. Venslev Huse (S) og 21-23/9 3 fugle ved Kongelunden. De sidste fugle var 10/11 2 og 17/11 1 Grenen/Nordstrand (NJ), samt 19/11 1 N Højerup, Stevns (S).

Tilføjelse til 2001: Der blev set 4 fugle i Ribe Amt i perioden 21/9-11/10, hvilket bringer årets total op på 27 fugle.

Regional fordeling af Storpiber 2002. *Regional distribution of Richard's Pipit 2002.*

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
5	1	2	0	1	1	1	12	1	1	25

Regional fordeling af Markpiber 2002. *Regional distribution of Tawny Pipit 2002.*

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
10	0	4	13+	0	0	0	3	3	2	≥ 35

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

Blot 94 fugle i 2002, heraf 73 øst for Storebælt, er det tredjelaveste antal i årsrapportens historie. Som sædvanlig sås kun en mindre del af fuglene om foråret, hvor Skagen traditionelt er den bedste lokalitet: 5/5 1 Hesselholm, Samsø (ÅH), 8/5 1 Hammerodde (B), 9/5 1 Ø Kikhavn, Hundested (S), 11/5-26/5 i alt 5 Skagen, 14/5 2 trk. Rørvig (S), samt 29/5 1 Christiansø (B). Efterårets første fugl var samtidig den tidligste på Fanø nogensinde, 26/8 1 SØ Sønderho Strand (RB). De følgende var 29/8 1 Vesborg Fyr, Samsø (ÅH), samt 1/9 1 NV Kongelunden, hvor der blev set i alt 23 fugle frem til 5/10, flest 16/9 og 24/9 (begge dage 3). De eneste øvrige observationer af mere end to fugle var 19/9 3 Himmelev Grusgrav, Roskilde (S) og 29/9 3 trk. Ishøj Strand (S). De sidste fugle var 5/10 1 Hesselholm, Samsø (ÅH), 5/10 1 SV Nyord (LFM), 5/10 1 S Præstø Fjord (S) og 16-17/10 2 Dueodde (B); de sidstnævnte er Bornholms tredje og fjerde oktoberfugle og de seneste nogensinde på øen.

Tilføjelse til 2001: Der blev set 7 fugle i Ribe amt, heraf 1 i foråret, hvilket bringer årets total op på 57-58 fugle.

Skærpiber *Anthus petrosus* (yngleforekomster)

Der er for en gangs skyld rapporteret om ynglefugle uden for de sædvanlige yngleområder i Nord- og Østjylland. I Køge Havn (S) blev et par set fra 14/4 til 26/5, og derudover er rapporteret 10/7 1 par Ordrup Næs (S) samt 5/6 2 adulte med føde Flakfortet (S). Fra de gammelkendte ynglepladser er meddelt 1 par ved Århus Havn (ÅH), 1 par på Anholt (ÅH), og 1/6 1 par Vesterøhavn, Læsø (NJ). Der må dog formodes at være flere

ynglepar, især i Nordjylland. Ud over de nævnte er følgende fund fra yngletiden: 17/5 2 rst. Agger By (NJ).

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Årets forkomster lå med 176 fugle på et jævnt niveau. Det gjaldt også i Nordjylland, hvor der blev set 134 fugle mod 346 i 2001. Som normalt blev der set fugle fra primo januar til ultimo marts/primo april, og igen fra medio/ultimo oktober og året ud.

Der blev ikke set de store tal i første halvår. De største antal var 4-10/1 op til 3 Bispeeng (F), 4-15/1 op til 6 Husby Strand (F), 6/1 3 Gravlev Ådal (NJ), og 14/3 3 Kogleakssøen, Bygholm Vejle (NJ). De sidste fugle var 23/3 1 Nyord (LFM), 29/3 1 Egebjerg Enge (VE) og 31/3-1/4 1 Galbuen, Rørvig (S); sidstnævnte er det første forårsfund på lokaliteten og samtidig det blot 8. aprilfund i Danmark.

I andet halvår ser oktoberfund ud til at være blevet reglen frem for undtagelsen, men følgende fugle var dog alligevel meget tidlige: 18/10 1 Bra-brand Sø (ÅH), 24/10 1 Gedser (LFM), samt 25/10 1 Tømmerby Fjord (NJ) og 1 Bygholm Vejle (NJ). De største forekomster var 13/11 13, 19/11 9 og 26/11 36, alle Vejlerne (NJ), samt 27/11 20 Bygholm Vejle (NJ) og 23/12 8 Vesløs Vejle (NJ). De 36 fugle 26/11 er ny rekord for landet.

Sortrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii*

Med ca 50 fugle (oplagte gengangere frasorteret) var årets forekomst over middel, selv om der var tale om en mærkbar tilbagegang i forhold til 2001. Årssummen er således kun overgået tre gange, nemlig i 2001 (106), 2000 (64) og 1994 (61). Som sædvanlig var forekomsten koncentreret i den

Regional fordeling af Rødstrubet Piber 2002.

Regional distribution of Red-throated Pipit 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
10	0	4	6	1	0	2	54	7	10	94

Regional fordeling af Bjergpiber 2002.

Regional distribution of Water Pipit 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
134	5	1	4	4	1	19	4	4	0	176

Regional fordeling af Sortrygget Hvid Vipstjert 2002.

Regional distribution of Pied Wagtail 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
10	5	18	6-7	0	2	2	3	1-2	0	ca 50

vestligste del af landet. De første fugle var 16/3 1 Mejrup (RK), 18/3 1 hun Margrethe Kog (SJ) og 19/3 1 han Grønningen (RB). Der blev kun registreret mere end ét individ få gange, og årets største forekomst var 25/4 4 Grønningen og 3 sammesteds dagen efter. Årets sidste var 5/10 1 Torsminde (RK), 11/10 1 Blåvand (RB) og 12/10 1 Sønderho Strand, Fanø (RB).

Der var to ynglefund: han i par med alm. hun Anholt (ÅH), og han i par med ubestemt hun Torsminde (RK); sidstnævnte par fik 2 unger på vingerne.

Gulhovedet Gul Vipstjert

Motacilla flava flavissima/lutea

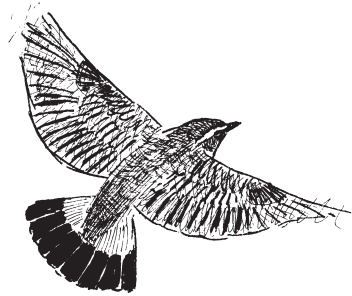
Årets forekomst omfattede antageligt kun et enkelt individ, som iagttoges ved 6 lejligheder på Grønningen (RB) i perioden 23/4-5/5.

Blåhals, Blåvand 8/5 2002. Foto: Kenneth Rude Nielsen.

Nordlig Blåhals *Luscinia svecica svecica*

Der blev i alt set 68 fugle i 2002, hvilket er et normalt niveau i år uden de helt store tal på Christiansø. I 2002 blev der blot registreret 39 fugle her, mod 219 i 2001. Forekomsten i resten af landet afveg ikke meget fra den i 2001, i alt 29 fund primært i det østlige Danmark og i Nordjylland. Årets første var 7/5 6 Christiansø (B) samt 8/5 1 Korshage (S)

og 16 Christiansø; sidstnævnte var årets største observation. Eneste obs. af mere end én fugl uden for Christiansø var 9/5 3 Korshage, 10/5 3 Anholt (ÅH), 18/5 2 Saltholm (S) og 25/5 2 ringmærket Gedser (LFM). I efteråret blev i alt 3 Blåhalse set: 2/9 1 Åkirkeby (B), 16/9 1 Råhede Vade (RB) (kan evt. have været en lokal fugl af den sydlige underart), og 16/10 1 Årsdale (B).

Ringdrossel *Turdus torquatus*

(yngle/sommerforekomster)

Der var et enkelt sommerfund, der med stor sandsynlighed var en forsinket trækfugl: 4/6 1 rst. Skagen (NJ). Efterårets første var 10/9 Fanø (RB). Der foreligger således intet, der tyder på, at arten har ynglet i Danmark i 2002.

Vindrossel *Turdus iliacus*

(yngle/sommerforekomster)

Den sidste lidt sene trækfugl blev set 29/5 1 rst. Christiansø, mens efterårets første sås 1/9. Der foreligger ingen rapporter om ynglefund i 2002.

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Fra 2002 er der modtaget rapporter om 13-14 individer, 2 mere end 2000 og 2001; 11 fra foråret og 2 fra august. Årets første var 14-15/5 2 syngende BOFA, Rønne (B), den sidste 28/8 1 rst. Christiansø. De øvrige iagttagelser var 26-27/5 1 syng. Baggeå (B), 29/6 1 syng. Christiansø, 2/6 1 syng. Tørning Mølle, Vojens (SJ), 3/6 1 syng. Rabækkens Kaulinergrav (B), 8-10/6 1 syng. Kastbjerg Å, Kærby

Regional fordeling af Nordlig Blåhals 2002.

Regional distribution of Bluethroat 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
8	0	1	3	0	0	0	8	5	43	68

Mølle (ÅH), 9/6 1 syng. Blykobbet (B), 10/6 1 syng. Hunsemyre (B), 10-13/6 1 syng. Ølene. (B), og 17/8 1 syng. Koklapperne, Vestamager (S).

I dofbasen optræder en række iagttagelser fra Kolding i perioden 7/6-3/7. Det er ikke muligt herudfra at se, om det drejer sig om 1 eller 2 individer, idet lokaliteten enten angives som "Kokmose" eller "ved Kolding nye Krematorium", og om dette er samme eller to forskellige lokaliteter har det ikke været muligt at finde ud af. Det anbefales, at lokaliteter angives så præcist, at også folk uden lokalkendskab kan identificere dem.

Savisanger *Locustella luscinioides*

Savisanger er behandlet af Grell & Rasmussen (2003), og der er ikke yderligere at tilføje.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Drosselrørsanger er behandlet af Grell & Rasmussen (2003), og der er ikke yderligere at tilføje.

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Der er intet i materialet, der tyder på ynglen, hvilket også bekræftes af Grell & Rasmussen (2003). Der var 6 forårsiagttagelser af 7 fugle: 21/5 1 3K+ hun ringmærket Gedser Odde (LMF), samt 6 rastende fugle på Christiansø (B): 26/5 1 2K hun, 27/5 1, 29/5 2, 4/6 1 syng., 7/6 1 2K. Fra efteråret er rapporteret 39 individer fordelt på 31 iagttagelser; alle de fugle, hvor alderen er angivet, var

Lundsanger, Blåvand 28/8 2002. Foto: Per Poulsen.

1K. Tallet markerer en kraftig stigning i forhold til 2001, hvor der blot var 13 efterårsfugle. Tidligste efterårsfund var 1/8 1 1K rst. Sønderho Strand, Fanø (RB), mens det sidste var 11/10 1 1K rst. Christiansø.

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Der var 67 iagttagelser af Lundsanger i 2002. Ifølge Grell & Rasmussen (2003) var der 3 ynglepar: 1 par Store Klint, Møn, samt 2 par på Christiansø. Når iagttagelser, der relaterer sig til disse tre par sorteres fra, resterer der 7 individer fra for-

Fuglekongesanger, Christiansø 30/10 2002. Foto: Peter Lyngs.

året og 2 fra efteråret. Nogle af dem var stedfaste i lang tid, tilsyneladende uden at yngle. 23/5 1 syng. Stampen, Rønne (B) og 27/5-13/6 1 syng. Onsbæk (B) (i Bornholm-rapporten regnes dette for ét individ), 3/6 1 syng. Rødkælkevej, Skagen (NJ), 6/6-20/6 2 syng., herpå 21/6-14/7 1 syng. Kongelunden (S), 8/6-10/6 1 syng. Besser-Silleballe, Samsø (ÅH), 19/6 1 syng. Vordingborg Kommune (S), 23/6 1 syng. Slotssøen og Indelukket, Hillerød (S).

Efterårets to fugle var 23/8 1 rst. Kongelunden (S) (i samme område af skoven som den, der sang i juni og juli, og formentlig identisk med den) og 28/8 1 1K ringmærket Blåvands Huk (RB).

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Med blot 2 fund var 2002 et rigtig dårligt år for Fuglekongesanger. Gennemsnittet for 1991-2001

Regional fordeling af Høgesanger efterår 2002.
Regional distribution of Barred Warbler, autumn 2002.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
3	0	12	0	0	0	3	4	4	13*	39

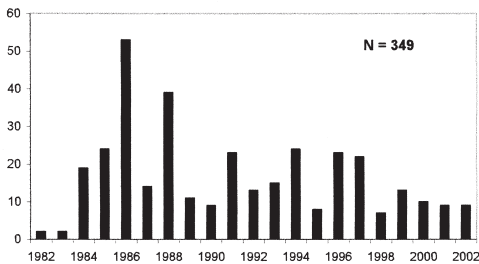
* Christiansø

er 10, hvis rekordåret 1996 (84) ikke medregnes. Årets fund var 13-19/10 1 rst. Vester Nyland, Læsø (NJ) (ringmærket 15/10) og 30/10 1 rst. Christiansø (B).

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Der blev i 2002 set 9 Hvidbrynedede Løvsangere: 25/9 1 rst. Nakkehoved (S), 28/9 1 ringmærket Kelsnor (F), 2/10 1 ringmærket 2 km syd for Søndervig (RK), 3/10 2 Christiansø (B), 5/10 1 rast Sønderho, Fanø (RB), 10/10 1 K Christiansø, 12/10 1 Lyngvig Fyr (RK) og 31/10 1 Højerup, Stevns (S). Alle forekomster lå indenfor artens normale forekomstperiode i efteråret, men antallet var under middel.

Hvidbrynet Løvsanger 1982-2002 (før da foreligger der 48 fund). Arten blev taget af SU-listen f.o.m. 1991. *Yellow-browed Warbler, 1982-2002.*

Sibirisk Gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Der var 1 observation i 2002: 10/11 1 fouragerende V. Vedsted Digekrat (RB). Observatøren har noteret, at fuglen havde alle underartens karakteristika.

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Med i alt 124 Rødtoppedede Fuglekonger var forekomsten i 2002 usædvanlig stor, også selv om tallet ikke er korrigeret for eventuelle gengangere. Gennemsnittet for 1977-2000 er 45 fugle/år. Årets første fund var 20/3 1 hun Uldum (VE), og det sidste før vinteren 29-30/10 2 Vr Vedsted Digekrat (RB). Der var ikke mindre end 7-9 vinterfugle: 10-12/11 1-3 Vr Vedsted Digekrat, 13/11 2 Raghhammer, Åkirkeby (B), 24/11 1 Ishøj Strand (S), 21/12 1 Rønne Plantage (B), 31/12 2 Albuebugt, Fanø (RB). Forårets fugle var koncentreret til Østdanmark, mens der på efterårstrækket skete en vis spredning til resten af landet.

Der er rapporteret om to ynglepar, et i Vejle Amt og et på Bornholm. Man kan undre sig over, at der ikke er flere iagttagelser fra Sønderjylland, hvor man under Projekt *Fuglenes Danmark* fandt hovedparten af de registrerede ynglepar (Grell 1998). En gennemgang af lokalrapporterne fra Sønderjylland (1984-1995) viser, at der ses ca 4 om året i regionen, og der skal nok en ekstra indsats til for at finde yngleparrene. Da Danmark ligger på nordgrænsen af udbredelsesområdet, er det også muligt, at ynglebestanden i Sønderjylland er forsvundet.

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Der blev i alt set 131 fugle i 2002, heraf 102 på Christiansø, hvilket ligger tæt på tallene fra 2001. Men fordelingen forår/efterår på Christiansø var anderledes. I perioden 8/5-11/6 sås i alt 51 (godt 30 færre end i 2001), og i perioden 26/8-16/10 sås ligeledes 51, hvilket er 35 mere end i 2001. Bedste dag i foråret var 24/5 (8), i efteråret 29/8 (15).

Fordeling af Rødtoppet Fuglekonge 2002 på måned og region.
Regional and monthly distribution of Firecrest, 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Jan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Feb	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mar	0	0	0	0	1	0	0	2	6	2	12
Apr	0	0	0	0	3	0	2	1	38	6	50
Maj	0	0	0	1	0	2	0	0	1	2	6
Jun	1	0	0	0	1	2	0	5	1	0	10
Jul	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	7
Aug	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	4
Sep	0	0	3	0	2	0	1	0	1	0	7
Okt	0	0	7	0	0	0	1	2	7	3	20
Nov	0	0	3	0	0	0	0	1	0	2	6
Dec	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Total	11	0	14	1	18	4	4	11	54	17	124

Regional fordeling af Lille Fluesnapper 2002.

Regional distribution of Red-breasted Flycatcher 2002, spring and autumn.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	1	0	0	0	1	0	1	1	2	55	61
2. halvår	0	0	1	0	0	0	1	7	8	53	70

Hvidhalset Fluesnapper *Ficedula albicollis*

Der er rapporteret 9 iagttagelser af Hvidhalset Fluesnapper i 2002. Ud over de sædvanlige fund på Bornholm og Christiansø var der to iagttagelser ved Jyllands vestkyst. Fundene var: 3/5 1 han 2K rast Christiansø (B), 3-4/5 1 Udkæret (B), 5/5 1 Rønne Ridecenter (B), 7/5 1 han Nexø Golfbaner (B), 8/5 1 3K+ han Christiansø (B), 9/5 1 hun Grønningen (RB), 10/5 1 han Vest Stadil Fjord (RK), 12/5 1 2K han Christiansø, 15/5 1 han syng. Ringedalen (B).

Skægmejsje *Panurus biarmicus*

Der blev talt væsentlig færre Skægmejsjer i Vejlerne (NJ) end sædvanligt, og især derfor ligger den samlede total på 6721 fugle i 2002 nogle tusinde under de to forudgående års totaler. Også i Århus Amt var der få, de 43 registrerede fugle er blot en tiendedel af det sædvanlige antal, og på Bornholm har der ikke siden arten indvandrede i 1990 været talt så få (i alt 5). Derimod fortsatte fremgangen på Fyn, der på to år har mere end 10-doblet antallet af registrerede Skægmejsjer, fra 24 i

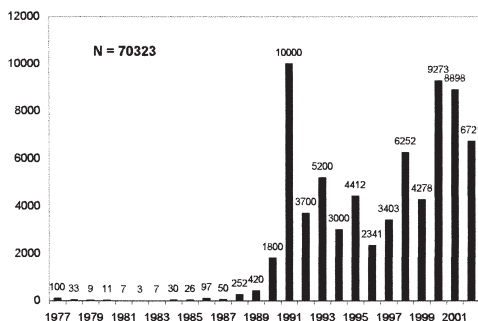
2000 til 336 i 2002. I Ribe Amt blev der især på Fanø noteret store flokke på op til 85 Skægmejsjer (16/10 Sønderho), hvorfor amtets total (826) blev langt højere end tidligere. Den største flok af alle blev dog som altid registreret i Vejlerne (150 4/11), mens andre store forekomster (>50) var 27/9 59 Geddal Enge (RK), 28/9 58 ringmærket Nissum Fjord (RK) og 20/10 55 Ishøj Strand (S).

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*

Artens ekspansion nordpå i Jylland fortsætter, og på flere lokaliteter i den sydlige del af Viborg Amt (NJ) er arten nu så veletableret, at fund ikke længere skal godkendes af SU. Der foreligger fund fra to lokaliteter inden for dette område: Krabbesholm Skov ved Skive og Hald-området ved Viborg. I den modsatte ende af landet noteredes det blot andet fund på Bornholm, da en fugl 2/6 sang i Mølledalen, Hammershus. I andre rapportområder, hvor arten endnu ikke er så veletableret, var forekomsterne normale – i Ribe Amt (RB) sås arten på 7 lokaliteter, på Sjælland (S) på 21, og på Lolland, Falster og Møn (LFM) på 3. Eneste region, hvor arten endnu ikke er truffet, er Ringkøbing Amt.

Pungmejsje *Remiz pendulinus*

Tilbagegang i vest og fremgang i øst, sådan kan 2002 opsummeres for Pungmejsjerne. På trods af tilbagegangen i løbet af de sidste 10 år, svinger bestanden en del, også lokalt. Ingen fugle blev set i Ringkøbing Amt, hvilket ikke er sket siden 1985. I Nordjylland blev blot 2 fugle registreret mod 24 i 2001, i Århus Amt registreredes 31 mod 70 i 2001, og i Vejle Amt 5 mod 22 i 2001. Tilbagegangen blev ikke helt opvejet af fremgangen længere mod øst, men 34 fugle på Sjælland, inkl. 2 sikre og 2 mulige ynglepår, var væsentlig bedre end de foregående år. I alt blev der set eller hørt 118 Pungmejsjer i landet, heraf 2 sikre og 6-11

Skægmejsje 1977-2002. Minimumstal, dog er tallene fra 1977, 1992 og 1994 delvist skønnede.
Bearded Tit, 1977-2002.

mulige ynglepar. De første sås 28/3 1 Sevedø Fed (S) samt 31/3 1 Åby Eng (ÅH) og 1 Gudenåparken, Randers (ÅH), mens de sidste blev set 13/10 3 Sønderho (RB), 15/10 1 Hønen, Fanø (RB) og 20/10 1 Ishøj Strand (S).

Pirol *Oriolus oriolus*

Det var fortrinsvis i den østlige del af landet, der blev set Piroler i 2002. Det falder fint i tråd med, at der blev set mange fugle i Sverige, hvor man havde den højeste årssum siden 1995 (Strid 2003). I Danmark var årets total 54, omtrent ligesom i 2001 og altså fortsat noget under gennemsnittet for 90'erne på 98 fugle/år. De eneste jyske observationer var 9 fugle i Nordjylland, heraf 7 ved Skagen, mens resten sås forskellige steder på Fyn (17), Sjælland (9), Lolland-Falster-Møn (12) og Bornholm (7). I alt 16 hanner blev registreret syngende, og ynglebestanden er opgjort til 2 sandsynlige og 4-7 mulige ynglepar (Grell & Rasmussen 2003).

De første Piroler var 12/5 1 Grenen, Skagen (NJ), 17/5 1 Ålebæk Strand (LFM) og 18/5 1 Ellektrattet, Skagen (NJ), mens de sidste var 1/9 2 juv. Gulstav Vesterskov (F).

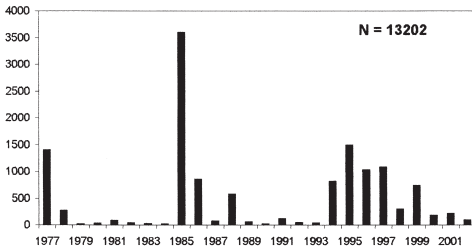
Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Der blev blot set 92 Nøddekriger i 2002, hvilket er det laveste antal siden 1993. Dertil kommer, at en del af observationerne sandsynligvis gælder de samme fugle, så det faktiske antal individer er noget lavere. Det lave antal afspejler sig også i de ynglerelaterede observationer, idet der kun er noteret 4 mulige ynglepar, 2 i Silkeborg Nordskov (ÅH), 1 ved Gjerrild Nordstrand (ÅH), og 1 ved Råbylille Strand (LFM).

Efteråret første fund blev gjort i Hellebæk-området (S) 8/7, efterfulgt af Rønne (B) 13/7 Egehoved Skov (F) 20/7. I resten af efteråret tegnede ÅH sig for langt hovedparten af observationerne, godt hjulpet af fuglene i Silkeborg Nordskov.

Regional fordeling af Nøddekrige 2002.
Regional distribution of Nutcracker, 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	5	0	0	20	0	0	0	7	5	1	38
2. halvår	7	0	4	20	2	0	1	7	9	3	53

Noddekrige 1977-2002 (tallene for 1977 og 1988 mangelfulde).

Nucifraga, 1977-2002.

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla*

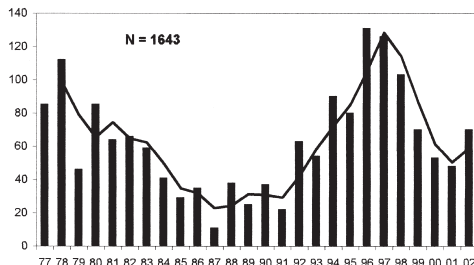
(yngle/sommerforekomster)

Der foreligger ingen ynglefund. Tre sene iagttagelser var 3/6 4 og 25/6 1 trk. Hammeren (B), samt 9/6 5 Gilbjerg Hoved (S). De sidste augustdage bød atter på Kvækerfinker, med 27/8 7 Blåvand (RB) som største registrering.

Gulirisk *Serinus serinus*

Med omkring 70 fugle vendte den nedadgående udvikling for Gulirisk for alvor i 2002. Vi skal fire år tilbage for at finde flere fugle her i rapporten.

Årets første fund, 20/1-3/2 1 Ølsemagle Revle (S), er landets femte vinterfund; fuglen optrådte i selskab med bl.a. Bjerg- og Gråsirken. De følgende fund var mere normale, 25/3 1 Møns Fyr (LFM), 30/3 1 Sønderho (SJ) og samme dag 1 Stauning (RK). I april sås hele sytten fugle. Synkende Gulirisker hørtes i april og maj på elleve lokaliteter fordelt over det meste af landet, og også mange andre observationer drejede sig om mere

Gulirisk 1977-2002. Kurven viser det løbende gennemsnit over 5 år.

Serinus, 1977-2002.

eller mindre stationære fugle. Der er således kun indberettet to trækkende fugle fra Skagen (NJ) og én fra Christiansø (B). Grell & Rasmussen (2003) angiver tre sikre ynglepar plus 1-2 sandsynlige – alle i Storstrøms Amt. Kongelunden (S) med syv forskellige individer var den lokalitet, der havde flest Gulirisker i 2002; mindst én synes at have været fast på stedet sommeren igennem. Men Falster og Møn er artens foretrukne danske område, og en tredjedel af årets iagttagelser stammer herfra.

I sensommeren og efteråret sås i alt ti fugle, hvoraf 31/10 1 Guldager (NJ) blev årets sidste.

Bjergirisk *Carduelis flavirostris*

(yngle/sommerforekomster)

Førårstrækket afsluttedes med 9/5 1 Hammeren (B), mens efterårsobservationerne indledtes med 20/9 2 Rosenvold (VE). Imellem disse fund er der en meget atypisk sommeriagttagelse, 20/6 6 rst. Holbæk (S). Det seneste junifund ellers er fra 11/6 1999.

Hvidsirken *Carduelis hornemanni*

Den middelstore invasion i 2001 (86 eks.) mærkedes i 2002 ved, at 49 af årets 62 fugle sås i første halvår, alle på nær en enkelt efternøler 8/5 Hammeren (B) i løbet af årets tre første måneder. Den klart største registrering var 19/3 mindst 6 Tranemose på Samsø (ÅH), der fouragerende sammen med Gråsirkener på en solsikemark. Ellers omfattede iagttagelserne blot en-to fugle, med 6/1 3 Råby Kær (ÅH) og 1/3 3 Nordsøcenteret (NJ) som de eneste undtagelser. Århus Amt, som ellers ikke havde specielt mange i 2001, fik sit næst-

højeste antal nogensinde med i alt 12 stk. I såvel Nordjylland som på Sjælland taltes omkring 14 individer.

Den første af efterårets 13 fugle var 31/10 1 Christiansø (B), og fra årets slutning bør 13/12 6 rst. Ulvshale (LFM) fremhæves.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Årssummen for 2002 – med diverse gengangere fraserteret – landede på omkring 600 eks.! Det er med god margen det højeste antal registreret i Danmark, så alene derfor vil året ikke blive glemt lige med det samme. De to seneste invasioner fandt sted i 1990 og 1997, hvor der optaltes hhv. 270 og 334 i efterårsmånederne. Til sammenligning indberettes typisk blot en halv snes fugle i normale år. Invasioner af Hvidvinget Korsnæb falder i øvrigt ofte sammen med masseoptræden af Lille Korsnæb, og det var også tilfældet i 2002.

I foråret var der kun enkelte observationer: 28/3 2 Bødkermosen (LFM) (Møns fjerde fund) og 14/4 1 Gilbjerg (S); 12/6 1 Bøtø Nor (LFM) må også anses for en forårstrækker. Invasionen indledtes med 21/7 2 Røsnæs (S), og midt i august dukkede småflokke op mange steder; 18/8 12 Trundholm (S) var den første flok med et tocifret antal. Fuglene ankom i to bølger, hvoraf den største kulminerede allerede ult. august, mens den anden faldt ult. november/pri. december. For overskuelighedens skyld nævnes kun de største tal her: 22/8 14 Gilbjerg (S), 27/8 37 Torup Klitplantage (NJ), og 28/8 28 Tisvilde Hegn (S). De fleste af fuglene forsvandt i løbet af september, så der kun blev iagttaget mindre flokke de næste måneder, men i forbindelse med den anden invasionsbølge var der igen mange: 18/11 24 Smidstrup Strand (S), 1/12 21 Svinkløv Plantage (NJ) og 7/12 21 Torup Plantage (NJ).

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årets 639 fugle fordelte sig med 337 i første og 302 i andet halvår. Der må betegnes som et moderat antal. I årets begyndelse var det største fund 24/2 60 Asserbo Plantage (S). Af 66 fugle iagttaget på direkte træk sås de 50 på Hammeren (B). Herudover bør 17/1 18 Strandkær ved Ebeltoft (ÅH) og 22/3 20 Gedesby (LFM) nævnes. Den sidste trækfugl blev set 3/5, men 28/5 noteredes en rastende ved Skagen (NJ). Det sene tidspunkt kunne antyde et lokalt ynglepar.

En del Store Korsnæb synes at være blevet revet med af de mange Små Korsnæb, som kom til landet i sensommeren. Det er i hvert fald særdeles usædvanligt med hele 153 Store Korsnæb i august. De første sås allerede i juli: 17/7 1 Røsnæs (S) og 31/7 1 Silkeborg Vesterskov (ÅH). De største antal i august var 25/8 60 Fanø (RB), 28/8 19 Tisvilde Hegn (S) og 29/8 27 trk. Stubbekøbing (LFM). I efteråret/vinteren var den eneste større flok 22/12 11 Uggerby Klitplantage (NJ).

Hortulan *Emberiza hortulana*

(yngle/sommerforekomster)

Forårstrækket afsluttedes med 26/5 1 Hammeren (B). Endnu engang blev der imidlertid gjort et interessant sommerfund på Østbornholm: 2/8 1 Grisby. Det er tredje år ud af fire med sommeriagttagelser i denne del af landet. Spændende var ligeledes en observation af 2 1K-fugle 11/8 Rusland (S). Returtrækket indledtes i øvrigt først omkring 20/8, hvilket er typisk. Begge de anførte steder må derfor anses for mulige ynglelokaliteter.

Regional fordeling af Hvidvinget Korsnæb efterår/vinter 2002.
Regional distribution of Two-barred Crossbill, autumn/winter 2002.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LFM	B	Total
Aug	66	10	18	7	3	0	10	164	13	3	294
Sep	68	7	5	2	1	0	1	10	3	2	99
Okt	6	13	2	0	4	1	0	7	4	4	41
Nov	30	4	0	6	0	0	0	36	0	8	84
Dec	53	16	0	2	1	0	0	9	0	2	83

Summary

The Danish Bird Report 2002

This report presents a summary of the occurrence in Denmark in 2002 of 103 species and subspecies of birds. The information is gathered from various sources, not least the database 'dofbasen' under the Danish Ornithological Society, where observations may be entered online. The importance of dofbasen appears from the fact that it contains no less than 210 344 records from 2002.

Several species were seen in record-setting numbers in 2002: Little Egret, ssp. *rossicus* of Bean Goose, White-tailed Eagle, Spotted Crake, ssp. *islandica* of Black-tailed Godwit, ssp. *cachinnans* and *michahellis* of Yellow-legged Gull, Puffin and Two-barred Crossbill. Even Horned Grebe, Sooty Shearwater, Great White Egret, Spoonbill, Broad-billed Sandpiper, Great Snipe, Mediterranean Gull, Pied Wagtail and Firecrest occurred in above-average numbers. Most seabirds, on the other hand, occurred in unusually low numbers, particularly the storm-petrels, all skuas except the Great Skua, and Sabine's Gull. Other species seen in numbers well below average include Black Stork, Caspian Tern, Hoopoe, Red-throated Pipit, Pallas's Warbler and Nutcracker.

Referencer

- Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – DOF og Gads Forlag, København.
- Grell, M.B. 2002: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 96: 43-66.
- Grell, M.B. & B. Rasmussen 2003: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2002. – Dansk. Orn. Foren. Tidsskr. 97: 175-192.
- Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2002. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 289-302.
- Lange, P. & R. Christensen 2003: Fugle i Danmark 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 239-272.
- Olsen, K.M. 1992: Danmarks Fugle - en oversigt. – DOF, København.
- Strid, T. 2003: Fågelrapport för 2002. – Fågelåret 2002, SOF, Stockholm.

Antaget 5. august 2004

Rapportgruppen, DOF (rapportgruppen@dof.dk)
Vesterbrogade 138-140
1620 København V

